

Vi Kvinnor

Dine Malmsten
1962

Julen 1962

FREDS- HANDLINGAR

I denna stund kan man utan överdrift använda språkets starkaste ord för att uttrycka mänsklighetens läge. Det finns föga hopp om att vi ska överleva de närmaste tio åren säger professor **Szilard**, en gång Einsteins medarbetare. Dr **Alcock**, den kärnfysiker som startat ett kärnforskningsinstitut i Kanada, anser att den frist som står oss till buds för att förebygga en världskatastrof är fyra år. För några dagar sedan kände vi väl alla med Karlfeldt i Yttersta domen: "Det är i jordens sista år — — — och nu är änden här".

Vårt enda hopp ligger hos mänskligheten själv. Ännu är det tid för oss att genom sammanhållning och oavsläpplig aktivitet rädda denna förnämliga planet åt våra efterkommande. I det följande ska vi kort berätta om några av de många nya fredshandlingarna.

Initiativet till en av dem togs i somras av professor Szilard vid ett möte i **Woods Hole Mass.** Hans tankegång var att en upprorisk minoritet genom effektiv politisk aktivitet (lobbying) skulle kunna påverka regeringens inställning. Man bildade ett "Råd för att utrota krig". Det skulle bestå av intellektuella, villiga att ge 2 % av sin årsinkomst till rådet. Han räknade med att på det sättet ha 4 miljoner dollar om året att använda. Rådet skulle i valrörelser stödja kandidater vilka inser lägets allvar, intensivt önskar förändringar, vågar stå för sin övertygelse och vända sig till presidenten och till kolleger och vågar göra offentliga uttalanden.

Ett liknande initiativ har tagits av kvinnor i USA. WSP (Women Strike for Peace) har startat en petitionsrörelse med namnunderskrifter — man siktar på en miljon — för att få kandidater som vill utfästa sig att stödja 1) upphörande med kärnvapenprov och med spridning av kärnvapen 2) allmän och total avrustning under FN:s kontroll och ett nationellt program för att underlätta omställning till en fredsekonomi och 3) ett starkare FN och en bättre kommitté i USA för vapenkontroll och nedrustning (det finns en sådan).

Det är tydligt att fredsrörelsen i USA börjar få en politisk aspekt. Två andra organisationer — "Vänd mot fred" och "SANE" försöker intervjua alla kongresskandidater för att få

Vi Kvinnor 1963

Med nästa nummer inleder vår tidning sin femtonde årgång. I en tid då det ständigt talas om hur svårt det är för de små tidningarna att klara sig — och talet dokumenteras genom att den ena tidningen efter den andra läggs ner eller köps upp av landets kapitalstarkaste tidningsföretag för att slås samman med någon annan tidning eller leva vidare i en tillvaro där namnet är det enda som återstår — då är det säkert många som frågar sig: en liten kvinnotidning som vår, hur kan den fortsätta att utkomma?

Svaret är enkelt: Tack vare sina trofasta prenumerantvärvare och försäljare! Och tack vare att den fyller ett verkligt behov, är en kvinnotidning vars klart uttalade uppgift är att mobilisera kvinnorna till fredens försvar och till vakthållning kring sina egna och sina barns intressen.

I dag finns ingen fråga som är större och viktigare än den att försvara freden. Nyligen fick vi en allvarlig påminnelse om i vilken skör tråd den hänger.

I medvetande om detta spänner våra medarbetare nu sina krafter för att tillföra vår tidning så många nya fasta läsare som möjligt under 1963. Vi önskar dem lycka till i detta viktiga arbete, tackar dem för året som gått.

Vi vet att de av allt hjärta instämmer i vår förhoppning om att året 1963 skall bli ett gott år, ett år i fredligt arbete för alla folk. Det är i den förhoppningen vi önskar dem och alla våra trogna läsare

GOD JUL och GOTT NYTT ÅR!

Redaktionen och expeditionen

kännedom om deras inställning till frågor som avrustning, Kuba, Vietnam, Kina och FN. Fred och Frihet (IKFF) cirkulerar ett frågeformulär bland kandidater och söker genom sina medlemmar verka för dem som svarar i förbundets anda. På många platser arbetar alla de nämnda organisationerna eller några av dem gemensamt. En tidning som heter "The Women's Peace Movement Bulletin" påpekar petitionsrörelsens stora möjligheter. Man påminner om att president Kennedy vann med bara 168.000 röster och att många kongressplatser vunnits med så få som 50 rösters övervikt. Redan i de sista primärvalen i New York vann fredskandidaterna framgångar trots brist på pengar för propaganda.

★

I Kanada hölls i somras ett möte ordnat av VOW (Voice of Women) med deltagare från 17 länder. Man beslöt arbeta för att FN skulle förklara ett år för internationellt samarbete motsvarande det geofysiska år som nyss avslutats. Man drog upp

linjer för ökad internationell samvaro. Kongressen krävde också omedelbart upphörande med kärnvapenprov, förbud mot spridning av kärnvapen och andra vapen för massförstörelse och särskilda åtgärder för att minska risken för en överraskningsattack. VOW yrkade på ökad politisk aktivitet från kvinnornas sida — samma tankegångar som i USA.

I England har man bildat en samarbetskommitté för kvinnornas fredsgrupper med ett blad för nyhetsförmedling. VOW finns också i England. Andra grupper är "Mödrar mot krig", "Kvinnor mot krig" och "Kvinnor mot bomben".

Om det vore möjligt skulle man nu ha ett nyhetsblad som höll oss underrättade om alla fredshandlingar i alla jordens länder. Det skulle öka vårt mod och vår handlingskraft. Vi är i sanning inte ensamma, nej vi är en väldig skara redan och vår skara växer med vår insikt om det dödliga hot vi lever under.

Och så till sist: minns att **Enade är vi oövervinnliga!**

ANDREA ANDREEN

Om en vanlig husmor känner sig trött och utschasad på julaftonskvällen efter allt julstök och spring i affärer, hur tror ni då att den husmor känner sig som stått bakom en disk till klockan sju eller åtta kvällarna före jul?

Så här inför julen är det inte utan att man gärna skänker alla butiksanställda en extra tanke och lite medkänsla. För vem får väl som de känna på "julraseriets" verkningar? Hur skulle det vara om vi kunder i vår egen jäktade tillvaro kostade på oss en extra vänlighet, ett litet leende bara mot den som bjuder oss service över disken?

★

— Brukar kunderna vara besvärsliga i julbrådskan? — frågar vi fru **Vera Karlsson** som arbetar i en Konsumbutik sedan två år.

— Nej, inte tycker jag det är så farligt. I den butiken där jag arbetar är det manuell betjäning och vi har i huvudsak vår fasta kundkrets, människor som man lär sig känna igen efter hand och vet ungefär vad de vill ha och hur de vill ha det.

— Visst blir det väldigt mycket att göra i butiken de sista veckorna före jul. Men när man trivs med sitt arbete så trivs man ju också när det är mycket att göra.

— Hur går det med det egna julstöket?

— Det blir just inga kvällar över och det som måste göras till julen, det får man sätta igång med innan den egentliga julbrådskan sätter in. Dessutom försöker jag att rationalisera det mesta och köpa färdigt så mycket som går. Ska man ha någon glädje av helgen, så får man ju inte slita sig fördärvad innan.

Jag har förresten min egen regulator på den sortens problem. Jag har nämligen en dålig ryg, som säger ifrån och därför arbetar jag bara på deltid, men det blir ändå uppemot 40 timmar i veckan.

— Om vi nu bortser från julbrådska och eventuella olägenheter som den kan föra med sig, vad är det som tilltalar dig mest i det här yrket?

— Kontakten med andra människor, svarar Vera tveklöst. Och när man ser det varma glittret i de bruna ögonen så anar man att här har

Den här konsumbutik i Råsunda har helt manuell betjäning. Fyrtio timmar i veckan står fru Vera Karlsson bakom kött- och charkuteridisken och trivs bra med sitt arbete och med kunderna, av vilka hon känner de flesta.

Trivsel i butiken skapas av både biträde och kund

vi expediten som med humor och gott humör klarar upp de flesta situationer.

— Vi har verkligen många trevliga kunder i vår butik på Råsundavägen. Här bor mycket äldre folk, en del ensamma pensionärer, som tar sin dagliga promenad till butiken. Jag tänker särskilt på två äldre, trevliga farbröder, de skämtar alltid och verkar glada över att råka någon som tar sig tid att byta ett och annat ord med dem.

Lika glad som man är över de trevliga kunderna lika nedstämd kan man bli om någon uppträder nedlåtande och snorkigt i butiken. Det finns nämligen sådana kunder också, men tack och lov är de ganska sällsynta.

— Trivseln, omfattar den också arbetsförhållandena i övrigt och hur är det med lönen?

— Det här yrket har naturligtvis sina nackdelar som alla andra och det man inte trivs så särskilt bra med är arbetstiden — de sena kvällarna och de långa lördagarna. Allt flera yrkesgrupper har ju fria lördagar åtminstone sommartid. Hos

oss är det bara vi som arbetar extra som kan få en och annan lördag fri. Det gör att familjens gemensamma ledighet trasas sönder. Har man som vi en stuga på landet, så vill man gärna åka ut tillsammans redan på fredagskvällen, men det går alltså inte.

— Med andra yrkesgruppers fri-lördagar ändras emellertid folks inköpsvanor. De flesta handlar nämligen det som behövs till veckohelgen på fredagen. Ja, det finns förvärvsarbetande husmödrar som handlar sin söndagsmat redan på torsdagen. Så nog borde man kunna överväga att ge också handels folk åtminstone några lediga lördagar. Jourbutiker eller kylautomater för färskvaror tycker jag skulle vara en bra lösning på problemet.

— Det har ju diskuterats om längre öppethållande tre kvällar i veckan. Anses det att allmänheten behöver en sådan service, så måste det ordnas genom skiftarbete. Vårt kvällsarbete är långt nog redan nu och skulle det utsträckas ännu längre bleve det knappast någon tid över för familjeliv och hemsysslor.

Vår osynliga gäst

– det algeriska barnet

Jag vet inte vad vi hade väntat oss. Att barnen i första förtjusningen skulle doppa hela ansiktet i mjölk-muggen? Men säkert var det ingen som tänkt sig möjligheten att de inte skulle **kunna** äta eller dricka, därför att de svultit för länge. Man måste mata dem som små fågelungar...

Kanske stod det inte ordagrant så i tidningen Birgit läst hos damfrysörskan – men något ditåt var det. Och ur tidningen hade hon rivit ett blad som hon visade oss: ett foto av ett algeriskt barn, ett av de många artikeln i den där tidningen handlade om. Bildtexten berättade: "Shamsa var åtta månader gammal. Hennes ögon var åttio år. Hon dog en het måndagsmorgon på sjukhuset i Tlemcen i Algeriet. Den lilla pinade, förtvinade kroppen drog ett sista andetag. Det var som att lyfta en fågelunge i handen, sade den svenska sjuksköterskan..."

(Häromkvällen intervjuades i TV en 104-årig smålänning. Han såg ung ut jämfört med den lilla Shamsa som vi såg henne på bilden.)

★

I drygt fyra år har svenska Rädda Barnen arbetat bland de algeriska flyktningbarnen i Marocko och under mer än två år bland de omgrupperade barnen i Algeriet. När i början av november dess **riksinsamling för**

– Vad lönen beträffar så fick vi en rätt hygglig löneförbättring vid sista avtalsuppgörelsen, men nöjd med sin lön kan väl ingen aktiv arbetare vara eftersom de berättigade anspråken alltid stiger. För tillfället tjänar jag 4:97 i timman, till det kommer sedan ackordstillägget som är grundat på en viss procent av omsättningen per månad beräknat. I augusti fick vi exempelvis 1,31 i ackordstillägg per timma.

– Om du skulle ge ett råd till en ung flicka som står i begrepp att välja yrke, vad skulle du då säga henne?

– För den som tycker om att ha med människor att göra, så är det här absolut ett yrke att rekommendera. Och har man sedan som jag turen att få bussiga arbetskamrater, ja, då trivs man verkligen i jobbet!

B. J.

Glöm honom inte!

adressen är:
Rädda Barnen
Postgironr.
900 100

Algeriets barn startade var det alltså inte någon förstagångsinsats det handlade om. Genom dess hjälparbete har tusentals algeriska flyktningbarn i Marocko räddats undan svälten och barn, som annars skulle varit analfabeter, har fått lära sig läsa, skriva och räkna.

Under de drygt fyra åren Rädda Barnens hjälparbete pågått i Marocko har 1.900.000 varma måltider delats ut. 3.500 måltider per dag har

fem dagar i veckan serverats till skolbarn och 4.000 undernärda barn i förskoleåldern har fått en daglig ranson mjölk. Under senare år har mer än 4.000 barn haft svenska faddrar som regelbundet svarat för uppehälle och kläder.

Skollovskolonier, barndaghem, skolor, undervisning, tuberkulosvaccinering, undervisning i hälso- och sjukvård, handledning i barnavård bland mödrarna – det är en ringa del av allt

Utspisning av barn i flyktingläger. Genom Rädda Barnens insatser har tusentals barn räddats från att svälta ihjäl. Men mycket mera behövs – hjälpbehoven är skriande.

det Rädda Barnen kunnat utföra bland flyktingarna i Marocko med de bidrag människor i vårt land gett.

★

Tack vare den drygt fyraåriga goda kontakten med algerierna kunde Rädda barnen omedelbart sedan eld upphör blåsts som första utländska hjälporganisation förmedla humanitär hjälp i uppsamlingsläger på algeriskt område.

I staden Tlemcen, nära gränsen till Marocko, där den lilla Shamsa slutade sitt korta liv, har Rädda Barnen hittills haft sitt algeriska högkvarter. Härifrån har man kunnat lämna akut hjälp i form av mat och sjukvård till bl. a. de barn som återvänt från Marocko. Sedan slutet av juli månad i år har barnen i uppsamlingslägren fått en daglig måltid bestående av soppa, bröd, mjölk och vitaminer.

Nu har en del av Rädda Barnens personal överförs till Oran där man i samråd med olika myndigheter i en första hjälp avser att bl. a. förse Orans skolor med mjölk, dispensärerna med mjölk och vitaminer och sjukhus med nödvändiga läkemedel.

Fem och en halv miljon kronor in-

Vartannat algeriskt barn är analfabet. Den uppväxande generationens möjligheter till utbildning är hopplöst små — det råder oerhörd brist på såväl skolor som lärare. Också på detta område söker Rädda Barnen göra en insats, tusentals barn har genom dess försorg fått lära sig läsa och skriva sitt eget modersmål.

samlades genom Rädda Barnens höstkampanj 1961. Största delen av detta belopp disponerades för hjälpen till de algeriska barnen. Och nu pågår alltså för fullt den stora kampanjen för Algeriets barn som inleddes i början av november.

DE SVÄLTER OCH FRYSER — HJÄLP DEM! I tiotusentals ex. spriddes i fjol ett kort med den uppmaningen och försett med vidstående teckning i Frankrike av vårt franska systerförbund som hjälp åt de algeriska flyktingbarnen. Alltsedan kriget började i Algeriet har den franska KDV-sektionen moraliskt och ekonomiskt stött det algeriska folket.

Algeriet är ett land i spillror. Dess befolkning, ca 9 miljoner människor — varav hälften är barn och ungdomar under 20 år — lever i misär. Hjälpbehoven är enorma.

Från ansvarigt algeriskt håll riktades redan i maj i år en vädjan till internationella och privata organisationer att lämna skyndsam hjälp enligt ett biståndsprogram baserat på behovet bland 3 miljoner algerier.

Närmare 200.000 människor flydde under kriget till grannländerna Marocko och Tunisien och över 2 miljoner tvingades leva i uppsamlingsläger och omgrupperingsläger i sitt eget land.

Barnen i Algeriet har drabbats hårdast. Det finns tusentals föräldralösa barn i Algeriet i dag, enbart i Alger ca 10.000. Många saknar anförvanter, mat, kläder och husrum. Tuberkulosen är den stora folksjukdomen i Algeriet.

70 % av befolkningen saknar arbete och över 2 miljoner människor är bostadslösa.

Enbart för ovannämnda 3 miljoner nödställda beräknas första året åtgå 382.000 ton livsmedel baserat på 1.800 kalorier per person och dag. Vidare behövs kompletterande rationer mjölkpulver för 700.000 särskilt kläna barn.

Varannan algerisk pojke eller flicka är analfabet. Den uppväxande generationens möjligheter till utbildning är hopplöst små. Det råder oerhörd brist på såväl skolor som lärare.

De medicinska hjälpbehoven är katastrofala. Beräknat efter en läkare på 5.000 invånare behövs omedelbart 400 nya läkare, 1.200 sjuksköterskor och 400 barnmorskor. Vidare behövs 400 dispensärer, 40 ambulerande medicinska och kirurgiska kliniker samt läkemedel för en beräknad årsförbrukning av ca 2,5 miljoner kronor.

Säg inte: "Det angår inte mig!"

Det angår oss. Det angår varenda en av oss. Ett barn får inte leva så. Ett barn får inte dö så! Hjälp oss att rädda barnen! —

Så stod det också under bilden av Shamsa.

Alla har vi en osynlig gäst vid vårt bord. Glöm honom inte! Adressen är enkel: **Rädda Barnen**, postgironummer 90 01 00.

Brita

Det viktigaste av allt: FREDEN

VI HAR TILL NÅGRA KÄNDA KVINNOR RIKTAT FÖLJANDE FRÅGOR:

VILKET PROBLEM, SVENSKT ELLER INTERNATIONELLT, ANSER NI ATT KVINNORÖRELSEN BÖR ÄGNA SÄRSKILD UPPMÄRKSAMHET ÅT UNDER DET ÅR SOM NU NALKAS? VAD HOPPAS NI AV 1963 FÖR ERT EGET VERKSAMHETS-OMRÅDE?

HÄR FÖLJER SVAREN:

Vår förbundsordförande,
med. dr ANDREA ANDREEN:

Kära Vi Kvinnor, vilken fråga!
Det finns ju ett problem som över-
skuggar alla andra — problemet
om att överleva. Låt oss alla ägna
1963 åt att lösa det problemet så
att vi får möjlighet att arbeta med
alla andra problem.

Mänskligheten — och främst
kvinnorna — måste under 1963 till-
se att beslut fattas.

1. om definitivt inställande av alla kärnvapenprov
2. om förbud mot spridning av kärnvapen till flera länder
3. om att kärnvapen och andra vapen för massförstörelse ej får användas och att befintliga lager förstöras
4. om steg på väg mot allmän och total avrustning under internationell kontroll
5. om planering för ekonomi på fredsbas i alla länder
6. om ökning av kultur- och handelsförbindelser mellan länder med olika samhällssystem i syfte att minska spänningar och öka förståelse och därigenom bidra till att möjliggöra fred på jorden.

Skulptrisen NINNAN SANTESSON:

Som vi alla vet är misstänksamhet och därav följd rädsla ett stort problem i samvaron oss människor emellan. Jag tycker det är en uppgift för oss kvinnor att såväl privat — här hemma och i görligaste mån ute i världen — arbeta på att minska misstänksamheten. En följd för individen blir en känsla av inre frihet — samtidigt som rädslan försvinner. Den andra frågan kan kort och gott besvaras: jag önskar få fortsätta mitt arbete.

Fru GRETA LILJEFORS, ordförande för
Ensamma föräldrars förening:

På Er första fråga vill jag svara att den viktigaste uppgiften under det kommande året och säkerligen under många år framåt förefaller mig vara att bidra till att barn som världen runt lever i nöd får hjälp — med mat, sjukvård, kläder — att leva vidare, bli friska och starka och kanske kunna vara med om att forma en värld där hatet minskas och förståelsen mellan folken växer.

På Er andra fråga — om mitt eget verksamhetsområde, enföräldrafamiljernas situation och behov — vill jag svara så här: Många olika fakta samverkar i att göra enföräldrafamiljens belägenhet mer utsatt än den rimligtvis behövde vara. Bostadsfrågan är kanske det svåraste på ett håll, barntillsynen på ett annat, det egna yrkesarbetet eller barnens skolgång på det tredje. Men allt detta är problem som mer eller mindre be-

rör alla barnfamiljer. Får jag uttala en önskan för år 1963 så blir det: klarare insikt hos så många som möjligt att det är mer som förenar än som skiljer enföräldrafamiljerna och tvåföräldrafamiljerna liksom det är mer som förenar än som skiljer de ensamma mödrarna och de ensamma fäderna.

Rektor HONORINE HERMELIN-
GRÖNBECH svarar samman
med dr ADA NILSSON så:

Det har av vår tidning ställts några frågor angående kvinnorörelsens angelägnaste uppgifter under det nya året — 1963. Idag, den 30 oktober 1962, glimtar en tanke fram: Tänk om ett nytt år, en ny tideräkning har börjat just nu, i dessa dagar.

Vi har under ett par oenomträngligt långa dagar stått ögat mot öga med tidens slut — kan vi gott säga. Vi har obevekligt måst förstå vart misstron och ångesten fört oss, hur den omänskliga sidan av vetenskap och teknik utnyttjats — och låtit sig utnyttjas — i förödelsens tjänst. Vad är det då nu som gör att det glimtar fram en så djärv tanke som att tiden håller på att vända sig? — Helt enkelt att två statsmän på var sin sida av världen, eller rättare sagt: på var sin sida av en uppkonstruerad gränslinje mellan två världar — dessa två har talat mänskligt med varandra. Och mänskligt, det betyder uppriktigt och förtroendefullt. De har upp-

Dr ADA NILSSON

hört att te sig som två boxare vilka går runt och lurpassar på hur de skall drabba varandra på ett ömtåligt ställe — eller är det bara den sensationella sidan hos press och radio som kommit oss att se dem i den attityden?

I varje fall, det har nått oss en ton som erkänner att livet på jorden hänger på samförstånd och därav följande samarbete, inte på alltmer uppskruvat hot. Och när det nu frågas och spekuleras om hur det varit möjligt att denna ton plötsligt tränger fram, börjar vi ana att bakom de till synes så ensamma statsmännen står ett starkare stöd än några rådgivande "experter". Det är de vanliga människorna — i stora och väx-

ande skaror — som alltmera tydligt och medvetet säger: Ett begär vi, att ni gör fred. Vi står bakom, vi begär **inte** att "prestigen" skall gå före allt annat; vi tål inte längre tonen i rapporterna om folkens öden, som om det gällde att bedöma vem som vunnit och vem som är slagen i sista rond. Vi börjar se och fatta verkligheten:

"att ingen är ond och ingen är god men bröder som kämpa i onskans flod — —"

Det citatet är ju från Fröding — och så är vi åter i vårt eget land, ett av "de små" i världen. Vad kan väl där vara vår närmaste och mest brännande uppgift? Är det inte att modigt och värdigt och tacksamt hävda den historia som blivit vår under det sista rika och bittra halvsekle — vårt fulla medborgarskaps och vår neutralitets historia, så att vi ger vårt bidrag till att bådadera skall bli en kraft i den nya tidsålderns arbete.

— I denna tidnings förra nummer citerades en märklig artikel av en vetenskapsman, kemisten SZENT-GYÖRGYI, som vädjar till och tror på kvinnorna i tidens ödestimma.

Kanske kunde vi, inte minst i vad som gäller vårt eget land, utlägga hans förtroende så: Mätte vi kvinnor kunna ta till vara detta att vi är **nya** — i samhällslivet liksom i internationell politik — och därför på särskilt sätt ägnade att **fördomsfritt** ta del i politikens innehållsrika spel. A andra sidan har vi även som tillgång vår särskilda förbundenhet med den urgamla livets odlingstäppa, som enklast kan betecknas så: Hus och hem, barn och blomma.

T. f. överläkaren vid Södersjukhusets neurologiska avd. dr RUTH ETTLINGER:

Finns det något problem för kvinnorörelse eller för andra rörelser — som till sin vikt och omfattning kan vara större än fredsfrågan och kampen mot de generationsförstörande kärnvapnen. I den kampen kan alla mötas, oberoende av om de tillhör kvinnorörelse eller någon annan rörelse.

Såsom psykiater hoppas jag att 1963 genom en fortsatt accelererad utveckling på det sociala och medicinska fältet skall göra jorden i allmänhet drägligare att leva på för ett ökat antal människor. Bekämpandet av mänsklig nöd såsom hunger, isolering, sjukdom m. m. måste påskyndas på alla fronter.

av Erik Axel Karlfeldt

Jorden talar: Snart är jag trött att ila
som ett stridsbloss röd genom nattlig rymd.
Göm i skyar, måne, din dystra bila,
klarna, sol, av kvalmiga ängor skymd.

Kyrkogårdshymner, klämtslag från brustna domer
sjunga min sorgfärd genom stjärnors hed.
Än i mina dalar bo milda gnomer,
låt dem bygga hus åt den stilla fred.

Mannen talar: Tung är min arm av vapen,
sargad min fot av skärvor och stängseltagg.
Jag vill hem ur lägret och fångenskapen,
hem till fält och vinberg som stå i dagg.

I min syn blir bilan den fromma skäran,
Kains klubba brinner på härdens ved.
Jag är trött att följa den falska äran,
höj försoningsfanan, du gyllne fred.

Hjärtat talar: Här i min vrå, du hårda,
kalla, bullrande värld, vill jag hålla ro.
Döda ängars blomfrön jag fick att vårda,
sovande korn, som vänta att åter gro.

Tills det klingar ut på de nya ängar,
vill jag tona tyst som ett stilla spel.
Sovande sånger, flydda från läpp och strängar,
bär jag till nya släkten som arvedel.

Livets låga fladdrar i bläst och fara,
livets olja spilles i flod på flod.
Tills det åter lugnar, vill jag bevara
friskt och oförfärat och varmt mitt blod.

Där jag bärs i pansar bland stridens söner,
vill jag le åt stormens och vredens tid,
ty jag vet, den högsta av jordens böner
ropar ej på seger, men ber om frid.

(Ur *Hösthorn*, utgiven 1927)

— Egentligen är jag inte något riktigt typiskt fall, säger Hagar, jag har ju faktiskt haft en väldig tur jämfört med många andra. — O, ja! tänker intervjuaren och tittar tränande på 2-årige Martin som staplar byggklossar till ett jättetorn, som sedan med ett väldigt brak bringas att "lalla".

— Vi har en rymlig, modern och billig lägenhet, som vi fick efter att ha bott hos mina föräldrar i bara två år. Vi var alltså inte alls något kvalificerat katastroffall ur myndigheternas synpunkt, fast vi själva nog tyckte det var påfrestande ibland. Vi hade stått i bostadskö i sex år, men den här lägenheten fick vi överta genom goda vänner.

Vi har lyckats få in Martin på ett barndaghem som är rentav idealiskt. Där finns pedagogiskt utbildad personal och Martin älskar sina fröknar och vet inte hur fort han ska komma iväg på mornarna. Ingen sentimentalitet från hans sida när jag lämnar honom, men han blir ju glad förstås när jag hämtar honom och vi tågar iväg hem. På daghemmet finns kamrater, stora ytor att hålla till på och rejäla, riktiga leksaker. Där får Martin måla med alla fing-

Ung familj:

av Hagar Montelius

rarna om han vill och leka med vatten och sand. I ett hem kan man faktiskt inte ordna det tillräckligt barnvänligt tycker jag — även om vi försöker förstås och verkligen inte har några polerade ytor eller ömtåliga grejor framme.

Och läkarkontrollen! Var 14:de dag är där läkarbesök. Det är så lugnt tycker jag att veta. Dessutom får dom vitaminer och uträknad hälsomat så det gör rakt ingenting om det slarvas lite på lördagar och söndagar.

LÄR BADE TA HÄNSYN OCH STÅ PÅ SIG

Det är också härligt att Martin kommer ut flera timmar om dagen. Kanske det allra viktigaste ändå är

Vi har vänt oss till en ung SKV-medlem som står mitt uppe i den härva av problem som tornar upp sig kring dagens ungdomar. Och vi har bett henne berätta om sina krav på samhällets service för unga familjer. HAGAR MONTELIUS heter hon och hon vill gärna få sagt en hel del — någon tid för artikelskrivning har hon inte precis, så det får ske intervjuledes.

Först en kort presentation.

Hagar har en pojke på två år, har en man som studerar, arbetar själv deltid och tänker uppta sina studier så fort som möjligt. Hennes man och hon planerar att växelvis studera och deltidsjobba för att hålla studieskulderna inom rimliga gränser.

Barn

Deltidsarbete

att han vänjer sig vid ett kollektivt liv. Han får lära sig både att ta hänsyn och att stå på sig. — Jag skulle aldrig kunna ge Martin allt det han får på daghemmet och jag tror faktiskt ingen mamma eller pappa kan ersätta allt detta. Fast det är klart förstås att inte heller daghemmet kan ersätta pappa och mamma! Både hem- och daghemsmiljön behövs för att fylla ut ett litet barns liv.

Men så har vi förstås infektionerna. Martin är ganska känslig för förkylningar och tidvis har han stup i ett varit snorig och hostig och då står hela vår tillvaro på huvudet. Farmor och mormor yrkesarbetar och kan bara rycka in på kvällarna någon gång. En vän i familjen har räddat oss flera gånger, ibland har

Nu ska vi hem — men sannerligen står inte farbror fotografen och ser att jag inte kan knyta skobanden själv. Och så skvallrar han naturligtvis om det (jodå, på sid. 8)! Av med kappan, mamma, så ska jag visa dej lite av den moderna tekniken vi har här på daghemmet — där blev han allt snopen, va? Hop-pas bilden kommer in! (Det gjorde den här t. v.)

jag måst ta ledigt, ibland blir det föreläsningar som får sumpas.

Jag tycker problemet ska lösas så här. Öka daghemspersonalen så att där finns en reserv som kan rycka ut och sköta sjuka barn i hemmet. Jag tycker inte att man ska överlämna sjuka barn till en okänd hemsköterska som barnet inte sett förut — även om sådan fanns att få. Just nu är det ju sådan brist på daghemspersonal att projektet är svårt att realisera, men jag tycker man ska sikta på en sådan lösning.

Bra att farbror fotografen följde med hem så jag fick presentera min pappa. Han heter Ragnar och han har suttit och läst och skrivit hela förmiddagen. Nu är det en del problem han vill diskutera med mej — ja, ni ser själva på bilden nedanför.

Jag vet att man i socialistiska länder löst problemet på så sätt att mödrarna får vara hemma med full lön när barnen är sjuka. Men det måste skapa besvärliga problem på arbetsplatserna tycker jag, det vore lämpligare om daghemspersonal kunde rycka ut vid behov.

FAMILJEDAGHEMMET EN NÖDLÖSNING

Familjedaghemmen framhålls ju ofta som lämpliga för infektionskänsliga barn, men jag är skeptisk mot dem. Det är en nödlösning, som

naturligtvis **kan** vara bra att ta till. Tänk själv. Kontrollen är otillräcklig (upprörande fall av misshandel har t o m förekommit enligt tidningarna), resurserna är inte alls desamma som på daghemmet. Ingen regelbunden läkartillsyn. Och så osäkerheten. Plötsligt har dagmamman inte längre tid eller blir sjuk — och så står man där. Man säger att familjedaghemmen blir billiga för samhället. Ja, det blir de därför att dagmamman underbetalas på ett upprörande sätt. Jag vet att många dagmammor gör ett storartat arbete och det är inte **dem** jag vill åt. Men jag tycker systemet är ohållbart. Flera och små daghem i stället, helst ett i varje kvarter så man slipper släpa barnen långa vägar i ur och skur.

MER KOLLEKTIV SERVICE

Jag tror inte det är nödvändigt med kollektivhus, men däremot ett stort behov av kollektiv service för familjerna. Fönster, golv, garderober, tvätt, veckostädning och strykning borde skötas av yrkeskunnigt folk och inte betunga de yrkesarbetande föräldrarna. Maten är väl knappast ett så stort problem längre. Vi lever enkelt och matlagningen tar inte lång tid per dag. Vår lediga tid vill vi ägna åt Martin. Lördagen är hans dag. Då far vi buss och äter glace och då ordnar vi så att vi om möjligt är tillsammans alla tre.

Barnvakt på kvällarna är förstås alltid ett problem, värst naturligtvis för de ensamma mödrarna. De här problemen är ju strängt taget alla av ekonomisk art. Barnbidragen är ömkligt små jämfört med de reella kostnaderna för ett barn. Ingen förälder begär ersättning för nattvak, obefintlig fritid, oro och utebliven arbetsro med allt vad det innebär, men jag tycker det är orimligt att man ska behöva stå för praktiskt taget alla utlägg själv. Vi anser det tack och lov självklart att alla barn ska ha rätt till skolgång, men när det gäller deras timliga väl är det klenare beställt med samhällets intresse.

BARNEN ÄR OCKSÅ MED- BORGARE

Barn är inte föräldrarnas egendom, de är väl medborgare i samhället och ska ha rättigheter liksom andra. Barnen — framtiden — har väl alla ansvar för. Inte bara föräldrarnan som kanske många gånger just när barnen är små är orimligt belastade.

— En del människor tror att rejäla barnbidrag som någorlunda täcker

Den bekanta sovjetiska författarinnan Vera Ketlinskaja gav härom året ut en bok som hette "Annorlunda kan man inte leva". Det är ett intressant fragment ur den boken vi här återger.

I centrum för händelserna står en stor familj vars "överhuvud" är gruvarbetaren Kusma Ivanovitj Kusmenko. Alla i denna stora familj går helt upp i sitt arbete, bara Nikita, den yngste sonen var länge ett sorgebarn, ja en skamfläck för sina föräldrar såde fadern. Han gav upp sina studier, kunde inte bli kvar på någon arbetsplats och blev mer och mer en dagdrivare. Inte heller i den stora geologiska forskningsexpeditionen där man placerat honom blev han kvar länge och dessutom hette det att där borta hade han skaffat sej en fru, en lättsinnig sak som växt upp utan föräldrar. När Nikita kom hem från expeditionen började han visserligen studera vid en aftonskola, men han gjorde sig ingen brådska med att skaffa sig en plats; han sade att en kollega lovat anställa honom i ett nytt företag som planerades, men vem kunde veta när det blev av...

Det drog ihop sig till åskväder och urladdningen kom på söndagseftermiddagen, vid en tidpunkt då annars den djupaste frid härskade i huset.

"Hör på, pojke, att de andra arbetar är ingen anledning till att du ska gå omkring och slå dank. På måndag anmäler du dej vid gruvan och därmed basta", avgjorde Kusma Ivanovitj.

Nikitas ansikte blev mörkt och han

de direkta utläggerna för barnen skulle medföra att folk satte alltför många barn till världen?

— Risker är väl inte så stora. Är det inte i stället mer upprörande att människor av ekonomiska skäl hindras att sätta barn till världen! Jag tror också att många förlupna fäder skulle krypa fram om de inte var så rädda för de ekonomiska konsekvenserna. Viktigare än att klämma åt unga och omogna fäder är väl att barnet får en far, även om föräldrarna inte gifter sig.

Studielånen måste jag också gå in på. Den frågan måste forceras om inte den högre utbildningen evigt ska vara förbehållen de högre inkomsttagarnas barn. Visst är det en förbättring att 25 % av studieskulderna avskrivs, men någon radikal lösning på problemet är det inte.

— Slutligen hoppas jag på kortare arbetstid för både fäder och mödrar, så att inte barnens uppfostran helt överläts åt mödrarna. Det är inte bara grymt att beröva barnen deras fäder, det är lika orätt att beröva fäderna deras barn.

Tisbe

körde fram huvudet lika motspänstigt som fadern. Så satt de och såg varandra stint i ögonen, färdiga att ryka ihop vilket ögonblick som helst. Nikitas mor fick brått om att duka fram kvällsmaten, men fadern genomskådade hennes manöver.

"Vänta ett slag, mamma. Mitt beslut står fast. Nu ska han svara mej."

Nikita böjde huvudet ännu djupare framåt så härtesten föll över ögonen och sade trotsigt att aldrig i livet skulle han börja i gruvan.

Hade nu Nikita varit i stånd till det, så hade han förklarat för sin far att han nu en gång gett sitt hjärta åt malmetningen och verkligen börjat förstå en hel del av det arbetet, men att han aldrig tänkt sig att bli gruvarbetare för gott — då skulle fadern slutat upp att gorma om "hoppjerka" och liknande. Men det förstod inte Nikita att klargöra för fadern. Kusma Ivanovitj däremot menade att sonen föraktade gruvarbetarens yrke och kände sig därför djupt kränkt. Det ena ordet gav det andra och slutligen skrek de i mun på varandra. Hittills hade Nikita, trots allt vad han ställt till med, alltid haft respekt för fadern, men nu lät han sig ryckas med av ilskan och kom med en rad förklenande omdömen, ja han förklarade till och med att om fadern missunnade honom varje beta bröd han stoppade i sig så kunde ju han, Nikita alltså, börja vid godsbangården som lastare och där var förresten förtjänsten större.

"Naturligtvis", skrek Kusma Ivanovitj, "han dras till Motjkas bagageavdelning! Det är honom han längtar efter!"

Motjka var en gammal kompis till Nikita, en fyllhund som fått sparken överallt och som nyligen landat i en transportavdelning som lastare.

"Kusma", viskade modern bedjande, "borde du inte i alla fall vänta ett slag..."

Ljolkas

av Vera Ketlinskaja

"Du har alltså lockat över mamma på din sida!" vrålade Kusma Ivanovitj åt Nikita, för att inte behöva skrika åt sin hustru. "Fått henne att böna för dej! Jag har redan väntat i två månader och nu är det nog! Du är för stor för att sätta benen under din fars bord, jag tål inte att mitt namn besudlas! Lämna du mamma ur spelet och missbruka inte hennes svaghet för dig!"

Mitt under det hetsiga ordbytet när bådvas vrede började bli vitglöd-gad stod plötsligt en flicka i dörren med ett telegram.

Alla förstummades.

Modern tog med darrande händer emot det sammanvikta bladet, det var alltid något olycksbådande med telegram. Hon rev upp det men fattade inte innehållet.

"Någon anländer... jag blir inte riktigt klok på det..."

Kusma Ivanovitj grep telegrammet, höll det på en armlängds avstånd och kisade för att kunna tyda den fina stilen. Sedan fnös han föraktfullt och kastade det till Nikita:

"Var så god, du kan gå och möta din brud! En brudgum av det slag man läser om i böcker. Har sin utkomst, står på säkra ben, självklart att han måste grunda familj!"

★

Det var tidigt på morgonen. Över järnvägsskenorna som glänste efter regnet svepte dimma och rök. Inte en människa på bangården. I fjärran hördes ljudet av det annalkande tåget. Dystert blickade Nikita mot lokets lanternor som skimrade genom dimman. Han hade under hela natten inte kunnat besluta sig för vart han skulle föra Ljolka, bara en sak var klar: inte hem.

Ett ögonblick senare rullade tåget in. Det ena kupéfönstret efter det andra gled förbi, inte ett ansikte syntes bakom de matta rutor. Bromsarna gnisslade, tåget stannade och Nikita fick syn på Ljolka; hon stod mitt framför honom på nedersta steget, som om hon vetat precis var han väntade på henne. Han såg hennes rodnande ansikte, hennes hår som rufsats till av vinden, hennes djärvt blixtrande ögon; en våg av glädje slog mot hans hjärta som svarade med en fulltonig festlig klang.

Han tog henne i sina armar, med väska och allt tryckte han henne intill sig och kände hur hennes kropp pressades mot hans, kände den mjuka värmen från hennes läppar. Rufsigt var hon, röken från lokomotivet hade lämnat spår i hennes ansikte — och ändå hur nära, hur vacker! Och det obetänksamma i hennes brådstörtade ankomst var just hennes, Ljolkas egen karakteristiska obetänksamhet, och han förvånades över hur han ännu för några minu-

ter sedan kunnat vara ond på henne för detta. Ljolka, Ljolka, Ljolka bankade hans hjärta.

Hade han nu tagit henne vid handen som hon så förtroendefullt lagt i hans och fört henne till de sina innan det ringaste tvivel grumlat deras triumferande lycka, om han ändå visat henne för sina föräldrar just sådan som hon kom från tåget, utan all förberedelse och stass och stolt sagt: Här är hon, min hustru, gör vad ni vill men jag avstår inte från henne — ja hade de då kunnat missförstå denna flicka, stängt sina hjärtan för henne och inte förstått hur nödvändiga de två var för varandra och att den ena inte kunde leva utan den andra?

Men Nikita blev stående, kramade henne hårt intill sig och kysste om och om igen hennes ögon och hennes svala panna.

Tåget hade försvunnit, framför dem utbredd sig bangården och på perrongen stod en bangårdsarbetare och betraktade dem häpen och road. "God morgon!" ropade Ljolka till honom och log så saligt att bangårdsarbetaren också måste skratta och skaka på huvudet som om han ville säga: "Den kärleken, den kärleken..."

Slutligen tog Nikita Ljolkas väska och förde henne in i väntsalen, där

de som på överenskommelse slog sig ner på en blanknött bänk.

"Ja, lät oss vänta lite", sa Ljolka, "vi har ju tid."

Hon hade inte sovit på hela natten, hon anade vad som kunde förestå henne och ansträngningarna att skjuta undan varje tanke på det gjorde henne ännu tröttare.

I byffén ställde en yrvaken servitris fram fat med sallader och olika smörgåspålägg på glasdysken. En städerska rumsterade med stolar och lade dukar på borden.

"Vet du, jag är hungrig", sade Ljolka.

"Det är klart, kom", svarade Nikita glatt.

Först när de redan satt vid bordet och hade grönsakssallad och te och smörgåsar framför sig föll det Nikita in att pengarna inte skulle räcka till, hans far gav ju honom inte en kopek. Detta förödmjukande faktum fick den nyss så glada Nikita att hänga med huvudet. Men Ljolka lät sig väl smaka, hennes kraftiga tänder glänste, han såg den rörande lilla luckan mellan framtänderna, den övermodiga glansen i hennes ögon och leendet som spelade i hennes ansikte också när hon tuggade eller drack te och därvid pressade skeden mot glaset. Då vek bekymren och allt annat blev oväsentligt.

"Din brudgum är en fattig sate", sade Nikita. "Du har inte hittat den rätte."

"I stället har jag fått ut alla mina pengar så du har en rik fru", svarade Ljolka obekymrat och ville veta hur det var med arbete här och var malmborningsföretagets kontor låg. Då märkte Nikita till sin skam att han för länge sedan borde ha tagit reda på detta kontor i stället för att gräla med sin far och vänta tills det ganska osäkra företaget för underjordisk kolförgasning, där hans vän Palka lovat honom plats, öppnades.

Det hade ännu inte varit för sent att med Ljolkas hjälp klara notan och ta henne med sig hem så som hon var, tillrufsad, med sotfläckar i ansiktet och med denna oförbränneliga lyckoaning som gav hennes solbrända trubbnosiga ansikte ett förklarande sken.

Men Ljolka hade redan lagt märke till sin hjärteväns förlägenhet. Hennes ögon vidgades och blev mörka.

"Vart ska du nu ta vägen med mig, brudgum?"

Nikita hängde med huvudet och teg.

"Du har bönfällt mig att komma, om och om igen, och nu vet du inte vart du ska ta vägen med mig?" frågade Ljolka med ett skevt leende. Men så ryckte hon honom skälmskt i håret och drog triumferande fram en liten papperslapp: "Se här du: Anna Fjodorovna gav mig för säkerhets skull en adress till en familj som jag kan bo hos och som kan skaffa mig arbete. Jag klarar mig överallt käre vän, det vet du ju."

"Jag hade nog tänkt att vi skulle fara hem till oss", sade Nikita tveksamt.

"Till er?" frågade Ljolka. "Nå, berättat då för mig vad som egentligen är fatt hemma hos er!"

I detta ögonblick var hon ännu fast övertygad om att hon skulle segra över alla vedervärdigheter.

"Du vet ju hur gammalt folk ser på saker och ting!"

"Hur ska jag veta det? Jag umgås ju bara med ungdomar."

Hon gäckades för att ruska upp honom och kände samtidigt vid åsynen av hans rädlöshet hur hennes egen lyckokänsla liksom rann bort droppe efter droppe.

Om han nu bara kunnat bringa sig att tro att hennes frankhet och säkerhet också skulle göra intryck på de gamla. Men han hade ännu fadern för ögonen, såg bara hur denne stått framför honom i går, håfull och rasande och full av smärta över den misslyckade sonen. Och så modern som med gråt i stämman viskade: "Varför så plötsligt? Om du ändå förberett honom så sakta..." Hur i fridens namn skulle han kunnat göra det när Ljolka kom redan nästa morgon, när hon faktiskt redan var där! Vilket mottagande skulle hans föräldrar ge henne? Om åtminstone Ljuba varit hemma, hon förstod alltid att släta över. Katarina? O nej, hennes närvaro skulle bara ha gjort saken värre. Så elakt som hon den gången skrikit åt Ljolka: "Sätt inte näsan så högt i vädret, prinsessa där!"

Ljolka hade äntligen förstått vad som försiggick inom honom och frågade kränkt:

"Nå, då ska vi väl gå till den familj jag fått adressen till. Du är väl inte rädd att följa mig dit?"

"Prata inga dumheter!" fräste Nikita.

Det kändes djupt förnedrande för honom när Ljolka betalade notan för dem bägge. Och denna känsla höll i sig när hon lät honom stå kvar på gatan medan hon ensam och med hög buret huvud gick in till den där familjen. Han skämdes så han kunde sjunkit i jorden. Han som så ihärdigt bett henne komma och nu stod han här som en främling medan hon själv fick ordna för sig...

Redan efter ett par minuter kom Ljolka utspringande och var åter uteslutande lycklig. Hon vinkade in Nikita i porten, kramade om honom och gav honom en snabb kyss. Hennes ögon strålade i halvdunklet.

"Nu går jag och tar mig ett bad och sedan vill jag se mig om i affärerna ett slag och köpa ett par saker. Klockan tolv hämtar du mig här och så går vi hem till ert. Låt inte nerslä dig min pojke, allt kommer att ordna sig!"

Han kände sig i bättre humör när han gick. Han såg inte hur hennes glada leende fördystrades när hon stod och såg efter honom.

★
"Såå, du har inte tagit med dig din älskling hem?" sade fadern vid frukostbordet. "Och jag som har rakat mig extra fint och klätt mig i slips."

Ja, han var nyrakad och hade anlagt slips, men i hans blick låg han och spe.

"Jag har bjudit henne hem till i kväll", sade Nikita så ogenerat han förmädd.

"Inbjudit?" Det var ju bra det."

Sedan stack fadern näsan i tidningen och Nikita var luft för honom.

Klockan tolv hämtade Nikita sin Ljolka och vid anblicken av henne ville han inte tro sina ögon. I sin besvikelse och växande rädsla hade Ljolka använt de timmar hon måst vänta på Nikita till att stassa upp sig som en "äktas brud". I varuhuset hade hon fått tag i en grön filthatt, den första i hennes liv. Den dolde hennes vackra klara panna och pressade ihop hennes hår, som annars svallade fritt, så att hon fick ett högdraget utseende. Hos damfrisörskan hade hon låtit noppa och färga ögonbrynen. Dessutom hade hon köpt sig en kort snäv kjol och en handväska med glänsande metallbeslag. Så utstyrd mötte hon honom utanför huset, beklämd, olycklig och nervös.

"Nå", hurdan är stämningen hemma hos er?" frågade hon när de kommit på spårvagnen.

Om nu bara Nikita ingett henne mod, sagt henne att hans föräldrar skulle ta väl emot henne! Men det förmådde han inte. Med en ton av nonchalans och tillkämpad likgiltighet presenterade han henne för sina föräldrar. Fadern såg dystert ut, modern pysslade i rummet och hjälpte varken Nikita eller Ljolka men såg ideligen förstulet på flickan från sidan. Och detta förstulna mönstrande kränkte Ljolka. Hon hade hängt av sig kappan men behållit hatten på och satt där nu med båda händerna pressade mot väskan i knät.

"Jag ska inte störa länge", sade hon med lätt plutande mun, så som det visst ansetts förnämt i provinserna förr.

"Mhm", svarade Kusma Ivanovitj. "Jag har hört att ni arbetat vid en forskningsexpedition. Har ni semester nu eller har ni slutat er anställning för gott? Och vad har ni för planer, tänker ni stanna här i vår stad eller ska ni se er om efter en anställning vid någon annan expedition?"

Ljolka ville gärna skrikat åt honom att hon inte behövde se sig om efter någon plats därför att hon hade kommit till sin man och att varenda expedition gärna skulle anställa henne bara hon sade ett ord och att hon för övrigt klarade sig överallt. Och det hade varit det bästa ty då hade antligen den äkta Ljolka tittat fram under den idiotiska hatten. Men hon undertryckte sin stolthet. Stilla och försynt, med lätt plutande läppar, svarade hon att hon drogs till staden, "till ett kulturcentrum", därför att det inte var lätt för en flicka att ständigt bo i tält och ständigt resa. Därvid kastade hon en hatfull blick mot Nikita som satt där stum som en fisk.

En stund härskade tystnad.

Sedan sade Nikitas mor av medlidande med sin pojke: "Tag för all del av er hatten, det ser ju ut som om ni vore bland främmande människor... Maten är strax färdig, ni åter ju med oss, inte sant?"

Ljolka kände en väg av tacksamhet, ett ögonblick visade sig i hennes ansikte dragen av den äkta Ljolka, hon som var så mottaglig för

FORTS. Å SID. 22

Visst är det vackert med det vita rena porslinet mot den rustika duken, den höga glaskannan med "mumma", små och stora ljus, den roliga plantan i sin kruka: en doftande apelsin fullstucken med nejlika, den lilla lingonkransen kring saltkaret och så "mormors julgran".

Mormors julgran

Det är snart jul och vi skall ha våra kära omkring oss då. Världen har hämtat andan efter en överständer storpolitisk kris och man kan börja hoppas på en tid av fred. Hur länge vet ingen. Men för en vecka sedan satte man sig inte ner och planerade för framtiden...

Familjen är en vanlig familj, inte särskilt stor och inte särskilt fåtalig, med barnbarn och gammalt folk. De kommer tillsammans och kalasrar efter kassa och råd och lägenhet, och där är ett visst skimmer i ögonen på alla.

Inte minst i mormors.

Hon har sina barn utflugna och har uppnått en sak i livet: hon kan klä på sin julgran som hon själv alltid har drömt om. Ljus och ingenting annat än ljus i granens egen mörka grönska.

Men — och nu ska det sägas. Hon har en stor pappask uppe i ett skåp som innehåller saker som har hängt i hennes julgranar under årens lopp. Somliga saker har sparats fast mormor tycker de är fula. En jultomte i röd flanelldräkt och med vitsmutsigt skägg har snöpligen hängt i en snara om halsen förr om åren. Stjärnor av guldpaper (stjärnmönstrat!) med bokmärkesänglar, skönt målade flug-

svampar, som har förekommit underligt inplanterade på julgranen, och en del andra ting, som ska få sova över i sin ask.

I stället har det i år blivit så här:

Man har släpat hem en stadig men tunn gren från landet och med lite gips satt fast den i en vanlig ljusstake. Den står mycket stadigt så. Sen har den målats med vit lackfärg, och så har mormor samlat ihop några av årens julgransprydnader, som alla har något litet minne med sig. Det har blivit en liten vit minnesjulgran från den tiden när barnen var små och så småningom växte upp.

Här hänger t. ex. de färgade glaskulorna från den allra första julgranen för trettiofem år sen, en liten träfiligranskrans, högt älskad av barnen, lilla bocken Bruse, korgen med körsbär, stora droppar av glas och de lustiga vårvarslande hassel- och videkvistarna. De sista har dock inte hängt i granen, fast konstigare saker än så har man väl sett i detta träd!

★

Nu ska vi duka middagsbordet för en julmiddag. Först en stor blårutig juteduk som räcker över hela bor-

det. Det är ju så, att den som satte bo för så längesen inte upplevde begreppet "formgivning", som nu så ofta kungöres. Alla nutidens ätvapen exempelvis, ofta i bra, ofta i tillkrånglade skapnader. Men vi hade från början ett mål: att själv försöka hitta i djungeln av hushållsföremål och bara köpa enkla och formrena ting, som inte försökte se ut som något finare än de var.

Vi tar i lådan ut en lysningspresent, oundgåelig, en nysilver-sked, skönt dekorerad, en slottsherresked i tarvligt material och utförande. Vi lägger tillbaka den igen.

Och så dukar vi med våra rostfria bestick med benskaft och äter efterrätt med bästa skedarna i enkel form. Tallrikarna har lustigt nog hållit länge. De är av Gustavsbergs gamla Praktikaserie, som då för tiden kostade mindre än en krona styck.

Glasen kan också gå an i dessa de yttersta dagar. Ölgas på fot, köpta hos KF, och vinglasen från Kosta, enkla och utan krusiduller, men när man dricker ser man vinets härliga färg oförfalskad. Ett sönderslaget glas är ingen katastrof; de finns att köpa, inte dyra.

Servetterna är vad barnen kallar "levande servetter", av tyg. Och nog kan man ha det nån gång, fast pappersservetter är utmärkt bra.

Vintersöndag

Nord av Gunnar Aspen

Alla veckans dagar har sina egna färger, men söndag är klar och genomskinlig som glas eller luft och milt självlysande.

Söndagsfrukost är en fest. På bordet står en stor skål med finskuren sillsallad, garnerad med hackade ägg och rödbetsfärgad vispgrädd. Olga och jag kommer söndagsfina med rosetter i håret och ställer oss bakom våra stolar på ena långsidan, småsyskonen mitt emot och pappa och mamma på var sin kortsida. Bror läser hastigt "Gudvålsignamaten" och alla sätter sig. Mamma brer smörgåsar med ost och pappa säger något underbart: — Idag är det så vackert väder så stora flickorna ska få följa med på en skidtur till tant Emma på Strand!

Stora flickorna — det är Olga och jag — tolv och tretton år gamla. Vi ser förtjusta på varandra.

Vi har bara dukat med bröd, salt och öl.

Julmaten kommer till jul, och den som vill ha en fagert kolorerad bild av en härlig julskinka kan bara kasta en blick i någon av våra för-

— Blir det inte för långt för Olga? säger mamma.

— Vi kan vila på vägen, säger pappa och torkar grädden ur mustaschen, det är så fint före så det löper lätt...

— Jag gör ett smörgåspaket, säger mamma. Och så är saken avgjord.

Olga och jag får ta på oss våra nya skidkläder med tränsar och garneringar, och pappa gör i ordning skidorna. Snart står vi alla tre färdiga med stavarna i händerna och ropar adjö åt mamma. Hon vill aldrig följa med på skidor, hon skall vila sig och läsa en bok, säger hon och vinkar av oss.

Det går fort utför backen, pappa kommer långt före. Men nere vid gasverket väntar han på oss. Snart är vi nere vid kajen, och där leder en träbrygga ner på isen. Vi ska ta genvägen över fjärden, säger pappa, och vi kommer snart ut på den vita släta snön på isen.

— Har ni sett nånting så vitt förr? frågar pappa som stannat och skuggar med handen över ögonen.

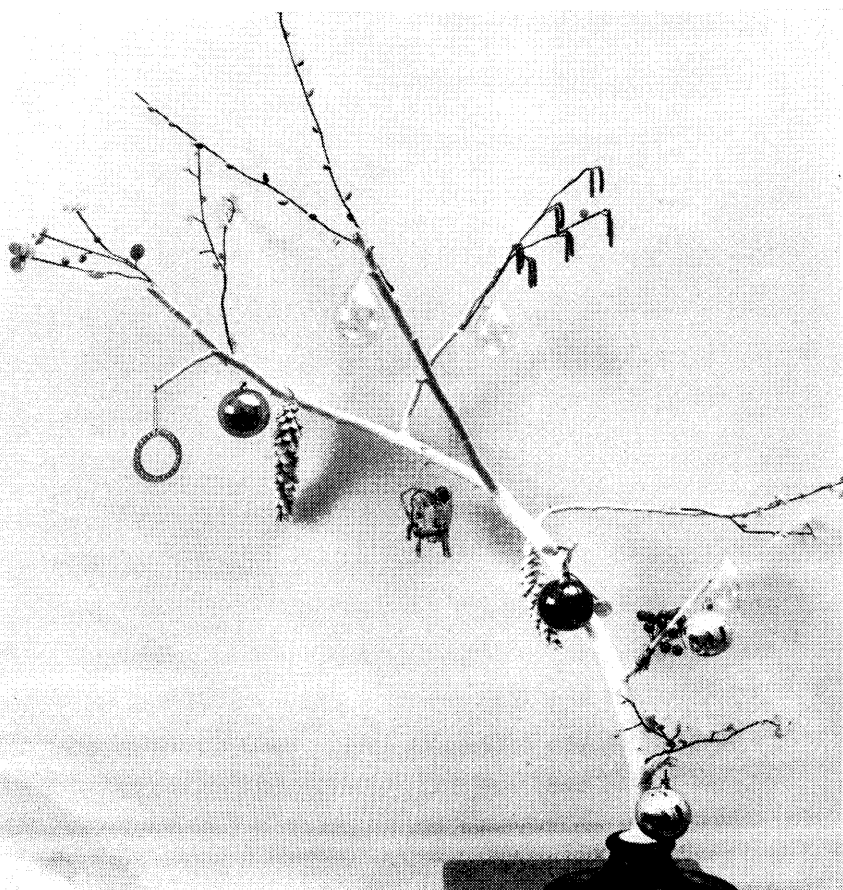
Vi stannar också och ser ut över den vita gnistrande snöytan. En körväg drar upp ett dike i snön och några skidspår går fram på båda sidor om vägen. Vi har vikit av åt vänster och närmar oss stranden. Pappa tar upp ett alldeles färskt spår, jag kommer trulsande efter och sist kommer Olga, som börjar gnälla att vi måste vänta.

Solen har värmt upp snön litegrann och packat den, därför blir det tungt att gå i ett nytt spår. — Vi ska gå över udden därborta, säger pappa tröstande och ser sig om efter Olga. — Där ska vi ta oss en rast och äta smörgås.

Det livar upp oss och vi knogar på. Vi korsar då och då ett spår när vi närmar oss land, och glada skidåkare far förbi och hojtar och viftar med skidstaven. Pappa skrattar när de rusar förbi oss i vild fart starkt framåtböjda och blixtnabbt hanterande skidstavarna. — De där gossarna kan sin sak, säger pappa förnöjd. — Men

Forts. å sid. 26

Både kottar, färgade glaskulor, den lilla kransen i träfiligran, bocken Bruse och annat får plats i Karin Ödeens "julgran" med dess charmerande hasselhängen, videkvistar och andra grenar. Och med varje sak finns ett minne förknippat...

träffliga veckotidningar. Där vimlar det av färgrik julmat.

Mormor har inte kunnat låta bli att duka med sin fina rödlackerade kinesiska korg. Tänk så förvånad den skulle ha blivit i sitt kinesiska hemland om man hade talat om för den, att den skulle bli lastad med svenskt hårt bröd och stå på ett svenskt julbord! Men man vet aldrig var man slutar här i världen.

KARIN ÖDEEN

"... en liten figur från Gamla stan som gjorde dockor och drömdes..."

Det var en gång en pojke som lekte med dockor... Delvis kanske det berodde på hans främlingskap. Han hade kommit till Sverige som flykting från Danzig tillsammans med sin familj 1939. Men det utländska påbrät betydde också att han tidigt kom i kontakt med dockteater och kasperdockor, som har gamla traditioner i Tyskland. Tillsammans med några kamrater i Viggbyholmsskolan bildade han en liten marionetteatergrupp, och med sin första docka, Archibald, vandrade han ut i Europa några år efter krigsslutet, besökte marionetteatrar och fick alltmer klart för sig att det var detta han ville ägna sig åt. 1951 gick han ett år som elev i Europas enda dockteaterskola i Braunschweig, ledd av Harro Siegel, och lärde yrket från grunden: att bygga dockorna och sköta dem, rita dekorationer m. m. Och detta har han långt senare lärt ut i TV på ett sätt som fått alla barn att önska att de fick gå i skola hos farbror Michael och hans förnämliga medhjälpare Benjamin...

★

Ty det är naturligtvis om **Michael Meschke** som sagan handlar, och innan den nått sitt — relativt — lyckliga slut, har vägen varit lång och svår och full av bekymmer, så som sig bör i de riktiga sagorna. Michael Meschke levde i flera år på svältgränsen, han var t. o. m. tvungen att pruta av på sitt konstnärliga samvete, som annars är det ömtåligaste denna eldsjäl och idealist har, därför att han var tvungen att helt sätta sin lit till frivilliga krafter, och dessa i sin tur hade inte möjligheter att följa honom mer än några månader i taget — och det behövs som sagt ett år för att träna upp en marionettteaterspelare.

Men nu sitter i alla fall Michael Meschke under eget tak, och har gjort så sedan 1958, då han invigde Kammarteatern-Marionetteatern med att ge Rune Lindströms Himlaspelet, och därefter en följd av marionettspel för barn och vuxna, som trollbundits i lika grad av den säregna charm, som utstrålar från den lilla

scenen, och den sällsamma blandning av mim och dans, teater och opera som marionetteater är. Det är dockteatern som konstnärligt uttrycksmedel som fångat Michael Meschke och hans krav — på sig själv och på medarbetarna — har varit höga för att uppnå ett fullödigt resultat. Våra bästa skådespelare har lånat sina röster till Mats och Hoffman och Rympionjären, kända sångare och sångerskor har sjungit in barnvisor-

Och här hans förnämliga medhjälpare "Benjamin", vars popularitet är enorm bland barnen.

"Camomilla" och "Lejonet" — två av Michael Meschkes marionetter.

na i Summa Summarum, Hans Leygraf och Sven Erik Bäck har skrivit musik till hans stycken. Och bakom scenen har anonyma men brinnande entusiastiska medarbetare ryckt i marionetttrådarna, lagat dockorna och städad efter föreställningarna.

Det behövs en eldsjäl för att åstadkomma sådant, men det behövdes också att denna eldsjäl mötte en annan eldsjäl för att den gnista skulle slås, som så småningom utbildade det sköna fyrverkeri, som kan benämnas Michael Meschkes teaterverksamhet för barn. Michael Meschke träffade Hjalmar Mehr och engagerades i en serie marionettföreställningar för ungdomsgårdarna och så småningom övertalades staden att låta honom överta Kammarteatern

De barn som sett Michael Meschke och hans arbete med sina dockor önskar säkert att de fick gå i skola hos honom. En som utan tvivel dagligdags gör det är makarnas lilla dotter, femåriga Maria-Oona, som nedan tar sig en närgången titt på skådespelargalleriet.

för sin verksamhet med stark subventionering. Bortåt hundratusen barn i Stockholm och förorterna har kommit i kontakt med dockteatern på detta sätt under dessa fyra år, och fått konstnärliga impulser. Ty att dockteatern engagerar barnen på ett alldeles särskilt sätt vet var och en som en gång besökt Marionetteatern och hört deras ivriga kommentarer till Benjamins och Summa Summarums påhitt. Stadens fäder förmådde den gången tänka i stort, och har inte behövt ångra sig. Michael Meschke anser t o m att dockteatern, bl. a. genom de konstnärliga impulser den ger, det engagemang den skapar, kan på längre sikt bjuda i varje fall ett alternativ till lösande av ungdomsproblemen. Men det är mer fängslande att låta Michael Meschke själv berätta om genombrottsåren, medan han sitter ensam, efter slutad föreställning, på den bråtiga dockteaterscenen. Dockorna hänger livlösa i kulissen med vita, suggestiva ansikten, trädarna bildar ett ab-

strakt mönster och mörkret gapar svart i salongens hål. Själv ser han ut som en drömmare i sidenskjorta, med långa, dinglande ben och romantisk härkalufs, men visste man inte på förhand att denne utomordentligt skicklige reklamman, ekonom och konstnärlige proagandist var en skarpsynt realist, så bekräftar hans ord det:

— Jag har gjort allt jag kunnat för att återgälda förtroendet, när jag fick denna unika chans. När allt kom omkring var jag ju bara ett oskrivet blad, en liten figur från Gamla Stan, som gjorde dockor och drömde om att få göra föreställningar, när Hjalmar Mehr satsade på mig. "Det man tror på lyckas", var ett motto, som jag fick inhamrat i mig, och det höll faktiskt streck. Vi hade kalkylerat med en utgift av 50.000 per år för driften av Marionetteatern; när det motionerades om den i Stadshuset, fick vi 150.000.

Ända sedan jag var liten har jag fascinerats av tanken att sätta liv i

döda föremål; kanske var det också en tillflykt att leka med dockor under de första svåra åren i Sverige då jag ofta kände mig utanför. Alltnog, av det hela blev denna dockteater, där jag försöker bygga vidare med den kunskap jag har om marionett-spelets urgamla traditioner. I mer än tretusen år har den existerat, har sitt ursprung i den kultiska dansen, har förts vidare genom medeltidens lek-saksautomater i Böhmen-Mähren och lever just nu ett blomstrande liv i Europa, manifesterat i festivaler och gästspel.

Ändå räcker det inte. Vi måste ha ännu mer publik, det är helt enkelt vårt existensvillkor. Det är så för-bluffande enkelt: vi **måste** lyckas. Och vårt räkneexperiment ser ut så här: den här staden har en miljon invånare, varav kanske 500.000 är all-mänt intresserade av nöjen. Vi behö-ver 25.000 av dem per säsong. Nu har vi 10–15.000. Det räcker alltså inte. Vi har lyckats skapa vår publik, men vi har inte kunnat vidga den. Än återstår en barriär till den stora all-mänheten, som inte accepterar dock-teater som vanlig teater, eller upp-skattar den för dess särart – trots att kritiken nästan jämt varit översval-lande. Men jag är och har alltid va-rit medveten om att det är ett arbe-te på lång sikt, och jag är minst av allt pessimistisk.

Det finns också så mycket att ta av: Bo Setterlind har redan skrivit en pjäs, Rympionjären, direkt för vår teater, med vilken vi gästspelat i Rom. Det finns Brecht, Strindberg, Mechner. Men vi är också medvetna om att det finns en gräns: att pion-järandan slits ned, att vi inte längre orkar prestera mer, tangerar det över-mäktiga i våra konstnärliga ambiti-oner. Vi har velat visa vår publik och våra uppdragsgivare vad dockteater är för något. Det tycker vi att vi har gjort. Vi är glada och tacksamma för svaret från publiken, men vi hoppas framför allt att vi lyckats skapa ett behov, så att dockteatern och dess utövare kan stå på fastare grund än hittills. –

Man vill gärna önska Michael Meschke denna ännu fastare grund, han och hans medarbetare har för-tjänat den. Och vi – vi vuxna och våra barn – har så mycket att tjäna på att han får den. Michael Meschke har översatt sin idealism i en hållbar realism; det vore realistiskt också av oss, hans publik, att ge honom och hans teater det stöd den behöver.

Katja Waldén

Bara en människa...

Mannen frös. Han drog den slitna överrocken fastare om sig. "Märkvärdigt" mumlade han, "att barn inte fryser." Han betraktade några barn som stojande för omkring i parken.

Deras kinder var röda, de skrattade gällt och de var inte stilla ett ögonblick. Så länge man har ungt blod fryser man sällan, tänkte man-nen. Själv var han redan gammal, med fårat ansikte och yvigt skägg. Hans blick hängde vid barnen, deras bekymmerslöshet, deras obändiga livslust.

Han pratade för sig själv, en smu-la vemodigt: "Ungdomen äger man inte så länge, den förgår snabbt. Det är bara i början som livet syns oänd-ligt, sedan har det runnit bort innan man är klar över det..."

Mannen satt försjunken i sig själv. Plötsligt spetsade han öronen: nå-gonting var annorlunda. Barnens röster hade mist sin glada klang. De hade blivit hårda, nästan fordrande. Och det var någon som grät, först lågt och stilla, sedan allt häftigare. En grupp hade bildats kring en poj-ke med tjockt krusigt hår. Hans an-sikte var mörkt och mannen på bän-ken såg att han var ett av dessa stac-kars barn som aldrig känt sin far men vars mörktonade hud var en evig erinran om honom.

Med en avvärjande rörelse pressa-de den lille händerna för ansiktet. Och den störste av pojkarne omkring honom började ta till knytnävarna. Den tyste åskådaren reste sig och skyndade så snabbt hans gamla ben förmådde fram till den lilla grup-pen.

"Vad gör ni med pojken?" frågade han. Hans ton var förtroendeingivande och rakt inte sträng.

"Han får inte leka med oss", för-klarade en pojke, "vi vill inte ha ho-nom här".

"Har han varit stygg?" frågade mannen.

Ett ögonblick teg de och såg med barnsligt allvar på honom. Så sade en annan av pojkarne:

"Han hör inte till oss, jag får inte leka med honom har min mamma sagt!"

Bekymrad böjde mannen sig ner och lade sin arm om det mörkhyade

barnets skuldra. Den lille såg på ho-nom med skräck och sorg i blicken.

"Mamma har sagt det, mamma?!" mumlade mannen som om han inte kunde fatta ordens mening. Mödo-samt sökte han efter ord.

"Ni måste leka med honom, an-nars blir han ju alldeles ensam."

"Men han är ju alldeles svart!" skrek en pojke trotsigt.

Då såg den gamle mannen barnen i ögonen, det ena efter det andra, och satte sig ner på sandlådans låga kant.

Barnen stod kvar en smula förlä-gna, och han berättade för dem om de många barnen på denna vår jord som har olika hudfärg men som alla älskas lika högt av sina föräldrar.

"De är alla lika rara, de svarta och de vita barnen" sade han. "En far älskar alla sina barn och vill att de ska leva i sämja."

Barnens ögon hängde vid hans mun. Det blev alldeles tyst i den lilla gruppen. Tårarna hade torkat på det mörkhyade barnets kinder. Han satt tätt tryckt intill mannen på sandlådans kant.

Då trängde sig en liten ljushårig pojke fram. Han såg forskande på den gamle mannen, stirrade på den slitna överrocken och sade lågt och full av respekt:

"Min mormor har berättat att den gode guden har en gammal överrock och ett långt skägg. – Är det du som är Gud?"

"Nej", sade mannen och nu log han, ett vackert och förklarande leende, "– jag är bara en människa."

Och han strök den lille över håret.

K. R.

Under hela kriget var pappa soldat, därför såg jag honom sällan innan jag fyllt fem. När han kom hem på permission störde han inget vidare. Det hände ofta att jag vaknade upp på natten och vid skenet av ett stearinljus såg en stor gestalt som böjde sig över min säng och betraktade mig. Eller jag vaknade på morgonen och hörde hur tamburdörren slog igen och hur hans spikbeslagna stövlar dånade mot trottoaren nedanför och försvann. Pappa kom och gick så hemlighetsfullt som jultomten. Egentligen tyckte jag rätt bra om hans korta besök även om det var ogemytligt trångt mellan honom och mamma när jag tidigt på morgonen klättrade upp i den stora sängen. Han rökte och därför luktade han så gott och han rakade sig — ett företag som jag aldrig blev trött på att betrakta.

Mitt liv samman med bara mamma var fridfullt och behagligt. Mitt rumsfönster vette mot sydost, därför vaknade jag redan i gryningen och mitt huvud var genast sprängfyllt av planer. Aldrig tycktes livet så enkelt och så fyllt med tusen möjligheter som just då. Jag trasslade fötterna ur täcket — de hette "Fru Vänster" och Fru Höger" — och hittade på dramatiska uppträdanden där de diskuterade dagens problem. För det mesta var det "fru Höger" som pratade; "fru Vänster" nöjde sig med att nicka (därför att jag inte hade henne så väl under kontroll). De diskuterade vad jag och mamma skulle göra under dagen, vad tomten kunde tänkas ha med sig på julaftonen eller vad man kunde hitta på för att göra det vackrare hemma. Det var till exempel problemet med babyn, där mamma och jag alltid hade olika mening. Vårt hus var det enda på den lilla gatan där det inte fanns någon baby, och mamma sade att det hade vi inte råd med eftersom pappa var i kriget. En baby kostade sexton schilling och det var för dyrt. Men då skakade "fru Höger" på huvudet, för Geneys som bodde i andra ändan av gatan hade en baby och de hade säkert inte sexton schilling till överlopps.

★

En morgon när jag klättrade upp i den stora sängen fann jag att pappa hade kommit på natten, precis som en jultomte. Men i stället för att krypa i sin uniform tog han på sig sin bästa kostym, den blå, och mamma var förfärligt glad. Jag kunde rakt inte begripa varför hon var så glad, för utan sin uniform såg han ut som en alldeles vanlig karl. Men hon formligen strålade och sa att våra böner om att pappa skulle komma oskadd hem från kriget hade blivit hörda.

När han kom hem till middagen tog han av sig skorna och tog på sig ett par tofflor, slog sig ner i en stol med benen i kors och talade mycket allvarligt med min mamma som såg bekymrad ut. Naturligtvis tyckte jag inte alls om att hon såg så bekymrad ut för då var hon inte så vacker som annars. Så jag avbröt honom.

"Vänta ett slag, Larry" sa mamma.

Det sa hon alltid när någon långtråkig gäst var på besök, så det brydde jag mej rakt inte om utan fortsatte att prata.

"Larry", sa hon strängt, "var tyst nu, jag talar med pappa!"

Det var första gången jag hörde dessa avskyvärda ord: "Jag talar med pappa!"

"Varför talar du med pappa?" frågade jag så likgiltigt som jag bara kunde.

"Pappa och jag måste diskutera en allvarlig sak. Låt bli att avbryta oss mera!"

Jag fann det vara på tiden att börja med andra böner för att så fort som möjligt få pappa i väg ut till kriget igen.

På eftermiddagen gick han på mammas inrådan ut och spaserade med mej, men i stället för att fortsätta ut på landet gick vi in mot stadens centrum. På mitt godtrogna sätt inbillade jag mej att det var ett avgjort framsteg. Men jag märkte snart att pappa och jag hade delade meningar om vad en spatsertur genom staden betyder. För honom innebar det inte att kika på spårvagnar och båtar och hästar och när jag ville stanna och titta drog han mej i armen och gick vidare.

Men när han själv någon gång stannade så blev han stående i evigheter och pratade med sina gamla vänner som inte alls intresserade mej. Man kunde lika gärna ha promenerat med ett berg. Antingen brydde han sig inte ett skvatt om hur jag drog åt mitt håll eller också såg han på mej högt ovanifrån och

bara skrattade. Aldrig hade jag träffat någon som så uteslutande tänkte bara på sej själv som min pappa.

På eftermiddagen när vi drack te började det igen, det där "prata med pappa". Men nu var det ännu mera tillkrånglat, eftersom pappa hade en tidning och var femte minut lät den sjunka för att berätta för mamma om något som stod där. Det här var verkligen ingen hederlig tävlan om mammas uppmärksamhet: annars lyssnade hon alltid noga till vad jag sa — men när man läser upp allting ur en tidning fixt och färdigt... inte kunde jag hävda mej då. Jag försökte ideligen att få över samtalet på en annan bog, men förgäves.

Och det som hände följande morgon stärkte ytterligare mina misstankar. Jag vaknade i sedvanlig tid, munter och pigg, och hade först ett långt samtal med mina båda fötter. "Fru Höger" talade länge om de bekymmer hon hade med sin pappa och "fru Vänster" gav uttryck för sitt medlidande med henne. Sedan hämtade jag min stol och stack huvudet ut genom fönstret som en forskningsresande som för första gången betraktar det nya land han upptäckt. Jag formligen sprudlade av idéer, gick in i sovrummet och kröp ner i den stora sängen.

Pappa hade jag fullständigt glömt och nu satt jag där och funderade på vad jag skulle ta mej till med honom: han tog upp större plats än någonsin och jag hade det väldigt obekvämt. Jag knuffade honom alltså ett par gånger, och han brummade och sträckte på sej så jag fick plats. Jag kröp ner i den varma bädden och ropade högt: "Mamma!"

Svartsjuka

Novell av Frank O'Connor

"Tyst, älskling", viskade hon. "Väck inte pappa!"

Det här var verkligen någonting nytt! Om jag inte fick berätta för mamma om morgonen vad jag funderat ut, hur skulle jag då få någon ordning på allt jag hade i huvudet?

"Varför det?" frågade jag.

"Pappa är trött."

Det är väl ingen anledning, tänkte jag och fortsatte: "Mamma, vet du vart jag vill gå i dag med dej?"

"Nej, kära barn", suckade hon.

"Nerför Crowleygatan till dalen, där ska jag fiska krabbor åt dej och..."

"Väck inte pappa!" väste hon och lade handen över min mun.

Men pappa var vaken, i varje fall nästan. Han brummade, vände sej om och tittade på klockan. Han blinkade förvånad.

"Ska jag göra i ordning en kopp te åt dej, käreste?" frågade mamma i en ton så låg och öm att jag aldrig förr hört henne tala så.

"Te?" ropade pappa upprörd. "Du vet tydligen inte vad klockan är? Fem!"

"Mamma!" ropade jag.

"Gå genast och lägg dej i din egen säng, Larry!" sa mamma strängt.

Jag började gråta, men tyst. Pappa sa ingenting. Han tände sin pipa utan att se på oss. Jag visste att han var arg. Och ändå var allting så orättvist! Alltid när jag sagt till mamma att det var onödigt med två sängar för vi kunde ju sova hela natten i hennes säng så hade hon svarat att det var hälsosammare med var sin säng. Och nu kom den där karlen, denna främmande människa, och sov hela natten i hennes säng utan att det ringaste tänka på vad som var hälsosamt! Han steg upp, lagade te och gav mamma en kopp. Jag fick inget.

"Mamma", ropade jag, "jag vill också ha en kopp te!"

"Ja, barn", suckade hon, "du kan dricka ur mitt fat."

Jag ville inte dricka ur hennes fat. Jag ville bli behandlad som en lika berättigad i mitt eget hem och ha en kopp för mej själv. Alltså drack jag ur hennes kopp och lämnade inte en droppe kvar.

När hon lade mej till sängs på kvällen bad hon mej vänligt att jag skulle lova henne något.

"Vad då?" frågade jag.

"Att inte störa din stackars pappa tidigt på morgonen."

"Varför det?" frågade jag, för allt som hade med denna omöjliga människa att göra föreföll mej misstänkt.

"Därför att pappa har bekymmer."

"Vad då för?"

"Du vet ju att när pappa var i kriget fick vi pengar från posten och nu finns det inga mer där och pappa måste finna ut vad han ska få tag i pengar nu. Annars måste vi gå och tigga precis som den fattiga gumman som varje fredag brukar få en slant av oss. Och det skulle du väl ändå inte vilja?"

Nej, det skulle jag inte vilja. Om karlen måste söka skaffa pengar så var det en allvarlig sak. Jag fattade alltså de bästa föresatser. Mamma lade alla min leksaker bredvid min

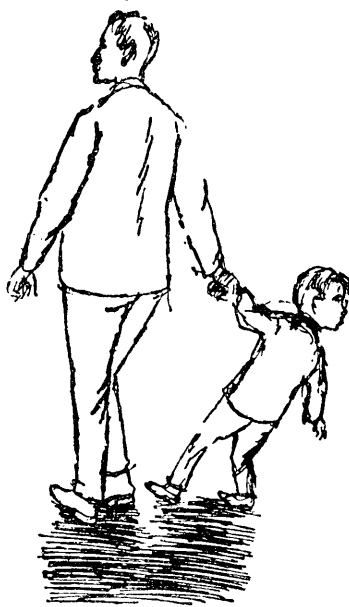
säng och när jag vaknade fick jag ögonen på dem och erinrade mej mitt löfte. Jag lekte tyst för mej själv länge — timtals tyckte jag. Sedan drog jag fram min stol och kröp upp i fönstret och tittade ut, också det i timtal. Det var långtråkigt och det var kallt. Till sist stod jag inte ut längre och gick in i nästa rum.

Mamma vaknade genast och såg förskräckt ut! "Larry, antingen måste du vara alldeles tyst annars får du gå in och lägga dej i din egen säng."

"Mamma, jag tycker det vore hälsosammare om pappa också hade en egen säng att sova i!"

Det tycktes göra henne irriterad, men hon svarade inte.

Utän att hon märkte det gav jag pappa en ilsken knuff. Han stönade och slog förskräckt upp ögonen: "Vad är det? Hur mycket är klockan?"

"Det är bara den lille", sa hon lugnande. "Ser du, Larry, nu måste du lägga dej i din egen säng igen!"

När hon ville bära mej skrek jag och sparkade. Pappa grälade: "Den fördömda ungen! Han sover väl aldrig?"

"Det är bara en vana han fått, käreste", sa hon.

"Då är det på tiden att han slutar upp med det!" sa pappa och såg på oss med ilska svarta ögon. Jag gjorde mej lös, sprang bort i ett hörn och började gallskrika.

"Håll mun, din odåga!" ropade pappa. Nu var han riktigt arg.

Så hade ingen någonsin talat till mej. Att bara tänka sej att jag bett för honom och så var han i verkligheten min värsta fiende!

"Håll du själv mun!" skrek jag.

"Vad för något?" ropade pappa och hoppade ur sängen.

"Michael!", ropade mamma, "jag ber dej! Barnet har inte vant sej vid dej än."

"Stryk ska han ha!" skrek pappa.

"Det ska du ha själv, själv, själv!" skrek jag alldeles förtvivlad.

Då förlorade han tålmodet och slog mej. Inte hårt — men det uppenbart orättfärdiga i att bli slagen av en främmande som smugit sej in i vårt hem och i mammas säng gjorde mej fullkomligt förryckt. Han såg

på mej som en jätte som ville mörda mej. Och plötsligt förstod jag att han var avundsjuk på mej.

★

Från och med den dagen var livet ett rent helvete. Pappa och jag umgicks kallt och hövligt med varandra. Jag kunde inte för mitt liv begripa varför mamma tyckte så mycket om honom. På alla sätt var han mindre tilldragande än jag. Ofta använde han fula ord och det hände att han sörplade när han drack sitt te. Ett slag trodde jag att hennes kärlek till honom berodde på att hon intresserade sej för tidningar. Alltså tänkte jag också ut nyheter och låtsade att jag läste dem ur tidningen för henne. Men det gjorde inget vidare intryck på henne. Jag stoppade hans pipa i munnen och gick fram och tillbaka i rummet. Jag till och med sörplade när jag drack te, men hon bara förbjöd mej det. Den enda utvägen tycktes vara att snabbt växa sig stor och sedan ta henne från honom.

En kväll när han var alldeles särskilt motbjudande och bara talade med henne utan att ägna mej den ringaste uppmärksamhet avbröt jag honom lugnt:

"Mamma, när jag blir stor ska jag gifta mej med dej!"

"Ja, mitt hjärta lilla", svarade hon vänligt. Men pappa lade ifrån sej tidningen och skrattade högt.

"Ja", sa jag föraktfullt, "och barn ska vi också ha."

"Vet du, Larry", sa mamma, "kanske har vi ett ganska snart, och då har du en lekkamrat."

Och plötsligt var det där — och från alla första början kunde jag inte tycka om det. Ett besvärligt barn som tog allas uppmärksamhet i anspråk. Mamma uppträdde mycket däraktigt. Hon märkte aldrig när babyn bara spelade teater. Och som lekkamrat var han naturligtvis fullständigt hopplös.

Nu hette det inte längre: "Väck inte pappa!" utan "Väck inte lillebror!"

När pappa en kväll kom hem från sitt arbete lekte jag järnvägståg i trädgården. Jag vände mej inte om. Jag sa bara högt för mej själv: "Kommer det en till sän där fördömd unge i huset, då går jag min väg!" Jag böjde mej ner och tänkte att nu vankas det en örfil. Men han stod stilla en lång stund och sa ingenting, och sedan gick han in i huset. Från det ögonblicket verkade det som om pappa och jag förstod varandra bättre.

Mamma var nämligen förfärlig med allt sitt pyssel kring den lille. Till och med vid måltiderna steg hon upp från bordet, kikade i lillebrors säng, log mot honom som om hon inte var riktigt klok och bad pappa att han också skulle komma och titta. Pappa tittade osäkert upp som om han inte riktigt begrep vad kvinnan ville. När han beklagade sej över att babyn skrek hela natten blev mamma arg och sa att han aldrig grät annat än när det var något fel med honom. Det visade hur däraktig hon var, för det fattades inte babyn nä-

Film:

Sånt är livet...

Dom träffas i lunchrummet bland slamrande brickor och säkra kompisar respektive fnissiga väninnor som dom måste hålla masken för.

Han är en hygglig kille, ritare som vill komma ett pinnhål högre upp än farsan som knallar iväg med unicaboxen till järnvägen varje morgon och inte drömmer längre än att få blåsa ett solo på järnvägsmännens ärliga konsert.

Hon är mycket blond och drömmer om stort kyrkbröllop i vitt och massor av tyllslöja, medan hon knattrar iväg torra affärsbrev. Drömmar som ivrigt underblåses av en mamma med ambitioner för dotterns räkning. Pappan? Talas det tyst om — förmodligen en slarver.

Så rör de sig — utåt oberörda och omedvetna om varandras existens — i cirklar som blir allt snävare. **Råkar**

gonting, han gjorde sej bara till. Då var pappa betydligt klokare — även om han inte var vacker. Han genomskådade utan vidare babyn.

Och en natt vaknade jag och kände något varmt bredvid mej i sängen. Jag fick hjärtklappning av glädje för jag trodde det var mamma. Då hörde jag från rummet bredvid hur babyn jämrade sej och hur mamma viskade: "Ja, ja, ja, min lilla unge!"

Det var alltså inte hon. Utan pappa. Han låg bredvid mej, andades högt och var klarvaken. Tydligt var han rasande. Så småningom begrep jag varför. Nu var det hans tur. Först hade han jagat bort mej från den stora sängen och nu var han själv bortjagad. Mamma brydde sej inte om något annat än den äckliga babyn, och pappa och jag var de som fick lida för det. Med mina sex år var jag redan generös. Hämndkänslor låg inte för mej. Alltså smekte jag honom sakta och sa som mamma: "Ja, ja, ja, pappa!"

Han var inte precis tacksam. "Vad nu då?" ropade han skarpt. "Är du också vaken?"

"Får jag ligga på din arm", bad jag. Och han drog mej in i sin famn så gott han kunde. Han var inget annat än ben och muskler, mannen, men alltid var det bättre än ingen-ting.

Till julen ansträngde han sej väldigt och köpte mej ett fantastiskt elektriskt tåg.

De två ungdomarna i den engelska filmen "Att älska så" spelas av två nykomlingar inom engelsk film: June Ritchie och Alan Bates. Filmen belönades med "Den gyllene björnen" som bästa film vid filmfestivalen i Berlin 1962.

ha samma väg, **råkar** vilja se samma film. Efter de vanliga turerna i giljandet kommer de fram till den punkt där de är medvetna om att de vill och att de är väldigt oerfarna. På apoteket råkar han expedieras av ett kvinnligt biträde och det blir tandkräm istället för gummi. Och så blir det barn och snabbvigsel.

Är det kärlek? Ett slags kärlek — det är förresten också originaltiteln på den engelska filmen Att älska så. Ett mycket vanligt slags kärlek till och med. Man känner igen det mesta, det är sånt som vi dagligen ser runt omkring oss. Det stora kontoret där flickorna prick fem slänger överdragat över maskinerna och rusar till bussen. Firmafesten med chefen som lotsar fram frun i wienervals med gammalfattning och hurtigt uppmanar "sina pojkar" att roa sig. Vilka smiter ut för att få något starkare än läsk. Husmödrarnas samtal om priser och sjukdomar vid mjölkbussen på morron. Grabbarna som ryker ihop och slåss om gud vet vad.

Lika litet som det i verkligheten tar slut i och med att brudgummen bär bruden över tröskeln till det nya hemmet, lika litet tonar denna film ut i någon happy end. Först och främst finns det inget eget hem att flytta in i efter den mycket korta bröllopsresan till en höstligt öde badort.

Det unga paret flyttar alltså hem till mamma. Hennes mamma med falska antikmöbler och bestämda principer om att torka fötterna och inte röka i sängkammarn. Och ingen dörrnyckel till den äkta mannen. Bäddat för konflikt.

Efter ett missfall brakar det löst. Det starkaste motivet är ju borta. Mamma och dotter gaddar ihop sig för att bibringa den unge mannen sina normer. En karl ska kunna försörja frun så att hon inte "behöver" gå ut och arbeta. Ekonomin blir där-efter. En kappa med skinnkrage blir den tändande gnistan. Han går pub-rond och kommer hem och spyr på finaste mattan, packar väskan och sticker till systemen för att få tröst och stöd.

Hur ska det gå? Ska det bli skilsmässa eller har de en chans att lära sig förstå motparten? Anpassa sig alltså.

I den här filmen ges inget svar. Det antyds att det kanske kan gå eftersom de vill försöka igen och hittar en liten fast mycket ruffig lägenhet, men ändock egen. Det viktigaste är i alla fall att man efter denna film börjar fundera. Många skulle säkert behöva se den för att få ett perspektiv på sina egna problem. Egentligen borde den tas upp på skol-schemat.

Maud

Ouppfyllda drömmar

Susan och faster Mary Carrol rymde upp på vinden i det gamla huset vid kullen där Susan lekt som barn och faster Mary och farbror Pat Carrol tillbringat så gott som hela sitt liv. Pat var död sedan flera år. Nu hade läkarna sagt faster Mary att hon bara hade kort tid kvar att leva. Hon hade sålt huset och skulle flytta till sin födelsestad för att vänta på slutet.

Susan, arton år och just växt ur skolan, häpnade över hur mycket saker två människor kunde samla ihop och gömma på, till och med så lugna och stadgade människor som Carrols. Trasiga leksaker efter lille Peter som dog när han var sju år, bleknade dockor, en gång Marjorie Deans glädje. Inte heller hon blev så gammal.

Livet är sorgligt, tänkte Susan med ungdomens förmåga att snabbt bli färdig med livets skuggsidor. Men farbror Pats och faster Marys liv hade varit lyckligt och meningsfullt. Han hade levt en småstadsadvokats lugna, händelselösa liv och hon hade levat trygg i den lantliga omgivningen. Men allt detta värdelösa kram som de släpat samman...

"O, titta här!" skrattade tant Mary. Ännu hade hon kvar sitt varma, flickaktiga skratt. "Jag trodde han brännt det för länge sedan."

Susan hade redan varit tvungen att titta på dussintals ting och lyssna till deras historia. Men hon såg i alla fall upp när faster Mary lyfte upp ett stort långsträckt paket som var inslaget i tjockt brunt papper och försett med en fyrkantig bleknad etikett.

"Det var Pats roman." Faster Mary blåste bort dammet och nös kraftigt. "Han var så stolt över den. Han tänkte alltid att han skulle skriva en roman — många människor tänker det — och det tragiska är att många också gör det. Skriver en menar jag."

"Pat arbetade på den medan han väntade på klienter som inte kunde passa tiden. Han sade att han måste hålla sin sekreterare sysselsatt. Jag ska aldrig glömma vilka extravaganta saker han skulle använda honorettet till. En nerzpäls och en Rolls

Royce ville han köpa åt mig och till Paris skulle vi resa —"

"Och aldrig —?"

"I retur från tjugosex förlag." Faster Mary skrattade så hon fick tårar i ögonen och allt det damm som på nytt virvlade upp tvang henne att åter nysa. "Efter varje nej blev han mer och mer rasande. Många gånger har jag tänkt att hans försäljningssystem inte var det riktiga. Han började med en förläggare vars namn började med A — och så fortsatte han genom hela alfabetet. 'Mary', sade han,, 'när jag kommer till Z ger jag upp'."

"Och —?"

Susan arbetade i ett bibliotek, hon älskade böcker och var fascinerad av allt som hade med deras tillkomst att göra.

"O, han kom till Z, var lugn för det. När boken kom tillbaka från Z-personen... vänta ett slag... vad var det han hette... här är han men med de här glasögonen kan jag inte läsa namnet. Ack ja, Zagermann-Cashmann. Det var den gången ett av de största bokförlagen, och det högfärdigaste också. När manuskriptet alltså kom tillbaka blev Pat verkligen rasande. Jag minns att jag var i trädgården när Pat kom hem på kvällen och fann sin 'Ouppfyllda drömmar' på trädgårdsbordet. Pat utstötte ett skri, tog paketet och kastade det genom vindsfönstret, det stora där borta. Annie, vårt hembiträde, måste lägga ner det i kistan — och här ligger det sedan mer än femton år. Stackars Pat. Han var också en stor berättare — man lyssnade som trollbunden till honom. Men han visste ingenting om de bekymmer man råkar ut för om man

skriver ner sina berättelser. Han var en skicklig advokat och vi var lyckliga. Nerzpälsen, Rolls Roycen och parisresan saknade vi aldrig. Kasta paketet i spisen, Susan!"

"Kan jag —" sade Susan tveksamt, "det är en vacker titel, faster Mary. Kan jag inte få läsa den?"

"Vad ska det tjäna till? Men om du så gärna vill så. Jag varnar dej emellertid, det är inte den slags romaner som man läser i dag. Den är full av romantik. Ja, du förstår — förrymd prinsessa, Straussvalser, mänsken och rosor."

"Jag vill verkligen läsa den."

"Ja, gör det då, kära barn. Nu går jag ner och lagar te åt oss."

Susan klippte av snöret och använde kistan som bord när hon vecklade upp manuskriptet. Hennes hjärta klappade en aning snabbare av spänning, men det tycktes stå fullkomligt stilla när hon läste brevet som låg överst.

"Högt ärade Mr. Carrol, vi är övertygade om att vi kan ta in Er roman 'Ouppfyllda drömmar' i vårt förlagsprogram. Vi sänder manuskriptet tillbaka och ber Er omredigera ett par kapitel som vi strukit för. Samtidigt ber vi Er att återsända det inom tio dagar, eftersom vi önskar ta ga med romanen i vårt höstprogram. Högaktningsfullt. A. Zagermann-Cashmann."

Nu var brevet gulnat. Zagermann-Cashmann hade gått bort och Patrick Carrol vilade på kyrkogården däruppe på kullen...

"Ouppfyllda drömmar", sade Susan stilla och en djup sorgsenhet bemäktigade sig henne, så som det ibland kan hända även helt unga människor.

Louis A. Cunningham

När seklet var ungt och julgranen kläddes till "brud"

Vid sekelskiftet var det inte brukligt i arbetarkretsar med julklappar i paket och särskilt inte lackade. Det var först med Jenny Nyströms-propagandan det införlivades i svenska hem tillsammans med jul-tomten i röd luva och genom vykort och berättelser i jul- och barntidningar. Många minns nog de eggande berättelserna om lacket som svepte ut från pappas och mammas rum och barnen som smög omkring och kikade i nyckelhålen för att lura ut vad de skulle få i julklapp.

I ett arbetarkvarter existerade inte pappas och mammas rum. Familjen hade på sin höjd ett rum och kök med inneboende i rummet och själva levde de hopgyttrade i köket. En tid före jul brukade föräldrarna glädja till exempel äldsta dottern med löftet att få en ny söndagsklänning till jul och hennes urväxta omändrad åt den näst äldsta. Hon satte ofta på sig den nya klänningen på julafton men lika ofta hängdes den in i garderoben tills någon av de stora julfesterna gick av stapeln någon gång mellan annandagen och tjugondagknut.

★

Det var sjukhussorna och landshövdingens kontor som anordnade offentliga fester antingen i egna lokaler eller på **Runan** vid Brunke-

Den kommunala julgranen hör liksom höghusen till en senare tids tradition . . .

bergstorg, **Reisen** vid Skeppsbron, **Pelikan** vid Slussen eller **EW** på Regeringsgatan i hörnet av David bagares gata, en lokal som i våra dagar är känd under namnet Nalen.

Där ståtade en gran som räckte ända upp i taket och vars make man aldrig sett och som totalt tog andan

ur barn som aldrig ägt en gran. Man dansade i ring till en musikkår. "Ljusets bröder", som var en orden, anlätade samma musikkår som första maj gick i täten för typograferna och han som slog bastrumman bodde i vårat hus, så hemkänslan infann sig redan vid ingången. Man dansade runt granen flera varv för att till slut i en slingrande långdans nå ända ut i schweizeriet, där fröken Forssman stod innanför disken och småmyste. Och när man sprang tillbaka in i danssalen slog det aldrig fel att inte en unge på sladden halkade på det bonade golvet och fick en bula i pannan som varade intill påska som det heter i julvisan.

★

Julgransplundringarna i hemmen fick, genom dessa storstilade offentliga fester, med påsar som bars in i stora klädkorgar och med bondkomiker som uppträdde och vackra damer som sjöng solo, en annan form än tidigare. Alla ville ha julgran hur trångt det än var hemma och de som hade så ställt att de kunde drog iväg ut på julaftons förmiddag och köpte en gran, som de själva yxade till en fot åt i vedbon. Man lade två plankbitar i kors och borrarade ett hål lagom stort för att granstammen skulle passa i och så sattes klotsar på den översta brädans undersida så granen stod säkert. Sen gick det som en dans att klä den med prydnader som barnen gjort själva.

Man klädde dem olika beroende på vilken landsända föräldrarna stammade ifrån, men lika ofta efter fri fantasi och egna påhitt. Redan långt före jul började barnen springa omkring i de affärer som använde kulört silkespapper att slå in varorna i; färghandeln, parfymaffärerna, apoteket och andra och tigga några ark här och några där. Kunde man spara pengar så gick de i första hand till inköp av glanspapper i färger som man gjorde girlanger av, små runda ringar hopklustrade med vetemjöl och vatten, eller också till flätade korgar i två färger i hjärtform som man lade något i som tyngde en smula.

Det var också brukligt att man klädde granen till "brud". Det gick så till, att man av tunt silkespapper klippte långa smala remsor i olika färger och skarvade så att de räckte ända ned till golvet. Man skrynklade dem lätt så det såg luftigare ut, fäste ändarna upptill vid toppen och lät remsorna falla i mjuka slingor som en slöja på en brud i virvlande brud-

I huset i bakgrunden förflöt artikelförfattarinnans barndom. Huset står inte längre kvar, i dag ligger bl. a. biografen Ritz just där. Många av våra stockholmska läsare känner säkert igen sig här — t. v. ligger huset Kungsgatan 79, där vårt förbund och vår tidning hade sina lokaler i några år fram till hösten 1958. Det är alltså korsningen mellan Kungsgatan och Kungsholmsgatan vi ser på detta foto från omkring 1909.

vals. Det tjugande intrycket förhöjdes av ljusen i alla färger. En del smyckade granen spartanskt med endast vita ljus och röda äpplen i ljuskroken för balansens skull. Modenyckerna i granklädseln kom slag i slag när tyskarna började översvämma oss med glaskulor i alla möjliga färger bemålade med vita krumelurer, muffar, tumvantar, kulor i rader och en och en, stjärnor och till slut ett slags spiror att kränga över toppen. Man klippte också "galler" och hängde i vågor på de yttersta grentopparna.

Så kom plundringarna i hemmen. Vanligtvis hade granen haft sin plats i ett hörn eller mot en vägg och fått kläder mest på framsidan och någon enstaka glittrande sak inåt väggen, men på plundringsdagen flyttades den fram mitt på golvet för att man skulle kunna dansa omkring den och då måste förstas klädseln ändras en smula. Man började festen med att hand i hand gå runt och sjunga julsånger tills ljusen brunnit ut, varefter all stassen plockades av. Det som

inte kunde ätas lades undan till nästa jul men resten fördelades i påsar tillsammans med en bulla eller en skiva vetebröd. Allt äts med smak även om det var dekorerat med litet av stearinet. Det bara satte piff på det hela, tyckte man.

Alla barnen sprang ner med granen och höll i den om de så bara fick tag i en liten kvist. Under glada tjut och hurrarop utan all ordning kastades den i en driva på gården. Så lämnades den gamla vännen, nästan avbarrad, med stearin på grenarna och ett och annat glitter kvar i barren.

Senare tiders barn brukar sjunga: Nu är glada julen slut, slut slut! Julegranen bäres ut, ut, ut! Men till nästa jul igen, kommer du vår gamle vän! Det är bara roligt!

Granen slängs numera ner på gatan från balkongerna, man äter glass iförd granna pappershattar som köpts på Epa eller Tempo, äter så mycket frukt man orkar. Och uppe i tioårs-

åldern begär man att plundringen ska vara föräldrafri...

Men vid sekelskiftet var julgransplundringen en familjefest och då granen kommit ned på gården började man med danslekar som **Räven raskar över isen, Udden står och sover** och höjdpunkten var **Ryska pos-ten**, en lek som gav en rysningar av salighet om man fick gå ut i farstun och hämta sitt brev med så och så många frimärken på av den pojke man svärmade för. Man bjöds på saft och vatten eller kaffe och bullar.

När apelsinerna började bli populära köptes en eller ett par sådana, delades upp i klyftor en åt varje barn, och ett tefat med strösocker ställdes fram att doppa den sura läckerheten i. Efter hand som priset gjorde det möjligt och fordringarna steg blev det apelsinskal. Apelsinen skars då i småbitar och beströddes med hackade nötter eller krakmandlar och man fick äta på fat med sked. Nästa etapp var att saften serverades mot slutet av festen och till en ostsmörgås, och slogs det riktigt på stort fick man också en smörgås med rökt hästkött — det kallades för Pling-pling. Men då var det också en riktigt stilig plundring förstas!

Hamstern

Ljolka

FORTS. FRÅN SID. 12

godhet. Men just då hostade Kusma Ivanovitj retfullt och genast försvann den äkta Ljolka igen under sin hatt.

"Tack så mycket", läspade hon, "men gör inget besvär för min skull".

"Ni har förstas släktingar eller bekanta här?" frågade Kusma Ivanovitj och tog därmed tillbaka invitationen till middag.

Inom Ljolka steg vreden. Alltså inte ens det hade Nikita sagt dem! Inget ord om att det var honom hon kommit till! Hatten pressade ihop hennes huvud som ett glödande tunnband. Till all olycka hade brättet rutschat ner över ögonen och när hon förskräckt drog efter andan märkte hon att hennes flotta kjol glidit upp så att knäna i de spindelvävstunna strumporna som hon också köpt i dag syntes, och att Kusma Ivanovitj högst ogillande betraktade dessa knän. Kjolen var snäv och Ljolka skulle behövt stiga upp för att dra ner den, men hon satt som förlamad, fullständigt rädlös. Djupt inom henne kokade en vrede som hade kunnat rädda henne om hon bara låtit den komma till utbrott.

"Naturligtvis, jag har bekanta här som jag tagit in hos" sade hon liksom i förbigående. "Hyggligt folk. Frun lagar också min mat. Och arbete i mitt yrke finner jag alldeles säkert."

I dag åker julgranen oftast från balkongen rätt ner på gatan efter plundringen. Vilket inte hindrar att den tas till näder igen för en ringdans i det fria.

För att bispringa henne frågade Nikitas mor om det var ett bra yrke att arbeta som stenprovssamlare.

"Det klarar man i en handvändning" menade Kusma Ivanovitj. "Mer än en månad behöver ingen gå i lära för det yrket, eller hur?"

Ljolka hade just fattat en smula mod, beredd att berätta om sitt arbete när denna stöt kom. Naturligtvis, att lära sig till stenprovssamlare är lätt. Det gör många men bara ett fåtal kommer någonstans i detta yrke. Här är inte vetandet utslagsgivande, det är noggrannheten och kärleken till saken som är avgörande. Men varför skulle hon berätta det för dessa likgiltiga människor?

Då höll Nikita inte ut längre.

"Ljolka var den bästa stenprovssamlaren i hela expeditionen, borrar-lagen slogs om henne..."

Genast naglade Kusma Ivanovitj fast honom med sin hänfulla blick och Nikita satt åter stum.

"Då skulle ni egentligen ha stannat där", sade Kusma Ivanovitj. "Sitt yrke ska man inte avlägsna sig ifrån... Och beträffande kulturcentrum, nå ja, också där finns det ungdomar som bara är ute efter dans och dryckjom... Kultur förvärvar man sig genom arbete."

Skulle det också vara en anspelning?

"Jag vill ju gärna lära mig", viskade Ljolka hjälplöst.

"Det är riktigt", instämde Kusma Ivanovitj torrt. "Så länge man ingen bildning har är man ännu ingen riktig människa. Naturligtvis, tidigare kunde en arbetare inte få någon bildning, men nu är det bara lat-hundar och dagdrivare som inte skaffar sig det. Där har ni verkligen fattat en god föresats."

Han hade alls inte sagt något ont, ja han hade till och med hållit med henne, och ändå hade hans ord en undermening som Ljolka genast förstod: de var ännu alls inga människor, hade ingen rätt att ta ett så avgörande steg, först måste de lära sig något riktigt, dagdrivarna. Vreden som kokade inom henne steg allt högre, men den gällde inte den gamle utan Nikita. Varför hade han tagit henne med sig hit om han inte vågade säga: "Det är min hustru, komma vad komma vill så håller vi samman..."

"Ursäkta att jag stört", sade Ljolka och reste sig. "Det är tid att jag går, man väntar på mig därhemma."

Kusma Ivanovitj reste sig också, höll henne inte tillbaka utan sträckte fram handen till avsked. Nikita var blodröd i ansiktet. Hans mor som stod mellan sin man och flickan stammade förlägen:

"Men... varför det... vi har ju ännu inte blivit riktigt bekanta med varandra..."

Hur solbränd Ljolka än var kunde man ändå se hur hon plötsligt blev blek. I tygellös vrede rev hon av sig hatten som tryckte henne, med ett språng var hon ute i tamburen och kastade kappan över axlarna för att inte förlora någon tid med påklädning.

"Men vad gör ni... vart ska ni..." stammade Nikitas mor.

"Jag har vuxit upp på gatan, har sjungit på marknaderna för pengar men om allmosor tiggde jag aldrig den gången och gör det inte heller i dag!"

Det sade Ljolka stilla och eftertryckligt, med ohöljt hat.

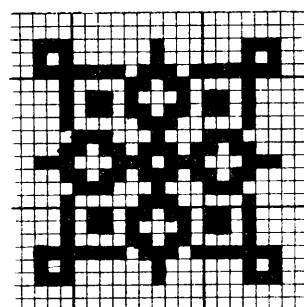
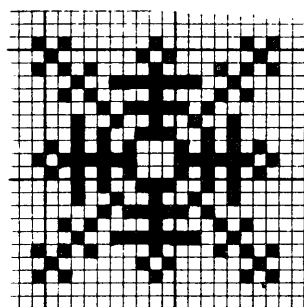
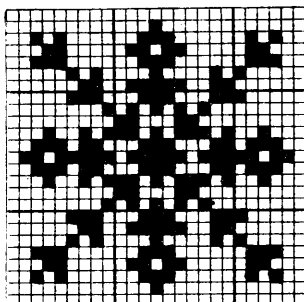
Och innan de båda gamla begripit vad som hänt var hon ute ur huset och på väg mot trädgårdgrinden.

Nikita rusade efter henne.

Som förstenade stod de gamla i

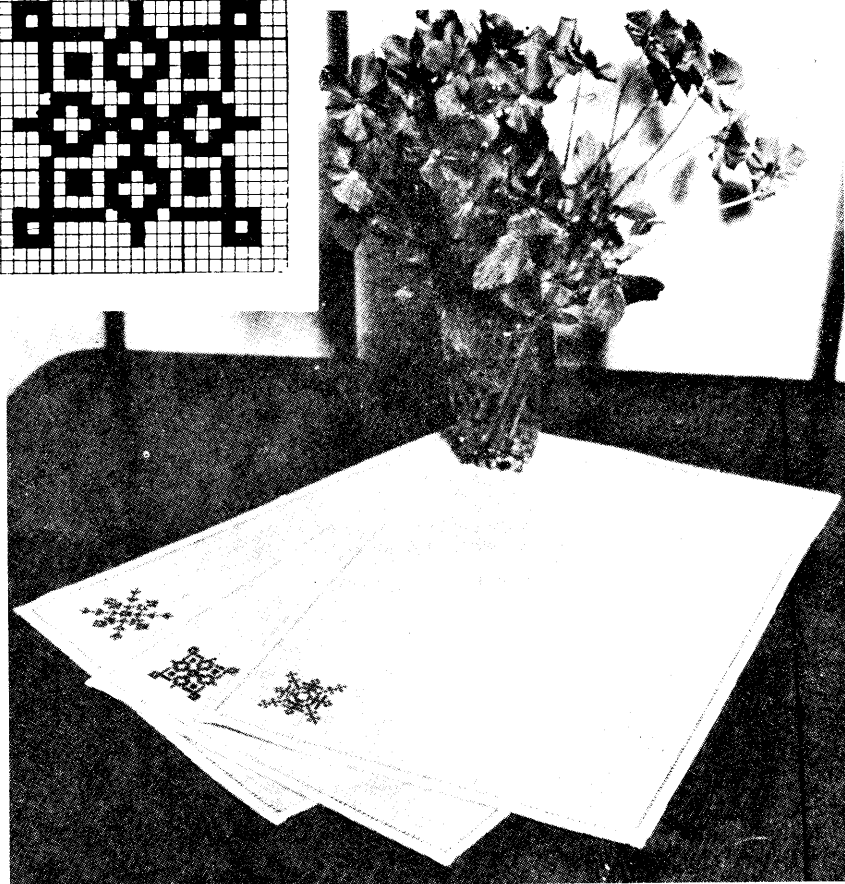
dörren och såg hur Nikita raskt sprang efter och försökte hålla henne kvar. De såg hur Ljolka med hatten som hon ännu höll i handen drömde till Nikita över öronen en gång, två gånger, tre gånger ja fyra – vänster om och höger om. Sedan gick hon.

Nikita stod blickstill, sedan tras-kade han efter henne, utan överrock och utan mössa, så som han sprungit ut ur huset.

Ett julklappstips

Detta är tänkt som ett julklappstips för den som har tid att lägga ner några timmars arbete på sånt här. Det enkla korsstygnbroderiet, som placeras i tablettens ena hörn och sys i en enda färg, kräver inte mycket arbete. Det är hälsömmen som tar mest tid, men den betyder mycket för utseendet. Materialet är linne, i det här fallet vitt, men man kan ju också tänka sej någon pastellfärg mot vilken broderiet gör sej vackert i vitt eller svart...

När teddybjörnen ville bli målare

Det var en gång en liten teddybjörn som kort och gott kallades Teddy.

En dag beslöt Teddy att han skulle bli målare. Saken var den att en stor utställning skulle äga rum på den ort där Teddy bodde och den som gjorde den allra vackraste och originellaste målningen skulle belönas med en hederspokal. Och denna pokal ville Teddy vinna.

Det första han gjorde var att skaffa sig kläder som passade till en riktig konstnär. På huvudet satte han en stor vidbrättad slokhatt och om halsen knöt han en flott svart halsduk. Så tog han med sig staffli, färgtuber och penslar och gick till hagen där kossan Bella och geten Mira gick och betade. För det var Bella han tänkte måla.

"Bella", sa Teddy, "kom här så jag får måla dej. Ditt porträtt kommer att bli så vackert så det får en hedersplats på konstutställningen."

Tålmodigt ställde sig Bella framför Teddy och betade. Gräset var ju lika gott här som på annat håll. Och Teddy började sitt arbete.

Han gjorde som han sett andra målare göra. Allt emellanåt sträckte han ut armen med penseln så långt han förmådde, blundade med ena ögat och mätte storleken och dimensionerna. Bella höll sej snällt stilla

och det var inte svårt för Teddy att måla kossans ben, kropp och svans. Svårare var det med huvudet. Det gick väl an med hornen och öronen och ögonen — men mulen var värre. Den rörde sej ju hela tiden medan Bella tuggade och idisslade på sitt gräs. Ibland var mulen ända uppe vid vänstra örat, ibland vid det högra och ibland rakt framtill. Det var omöjligt för Teddy att åstadkomma en ordentlig bild av Bellas mule.

"Skulle du inte kunna sluta upp bara ett litet tag med det eviga idisslandet?" bad han.

"Nej, det är omöjligt, be mej om vad som helst men inte det. Har du någonsin sett en ko som inte idisslar?"

I alla fall försökte Teddy fullborda porträttet. Resultatet blev därefter. Bellas bild liknade mer ett grishuvud än en kossa.

"Nej, jag måste ge upp, det var verkligen skada", sa Teddy och började ursinnigt skrapa bort färgen från duken igen.

Medan Teddy målade hade geten Mira inte varit sysslolös. Livlig och nyfiken som getter nu en gång är hade hon kommit fram och börjat nosa på färgerna och flaskorna som låg kringströdda i gräset. Särskilt hade hon fattat tycke för en flaska med terpentin och en med sprit. Med förtjusning sörplade hon i sej deras innehåll. De ovanliga dryckerna försatte henne i en övermodig stämning. Hon började hoppa omkring som förryckt och trampade därvid sönder färgtuberna som låg i gräset. Åt alla sidor sprutades deras innehåll ut, så gräset blev både blått och rött och gult och brunt.

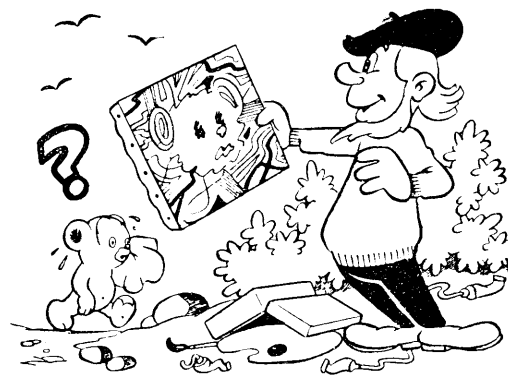
"Stopp!" skrek Teddy. "Du förstör ju alltsammans!"

Mira tyckte inte om att bli förmanad. Elak som hon var väntade hon

tills Teddy vände ryggen åt henne, och hoppsan — en kraftig puff från hennes horn kastade Teddy med huvudet före rätt i den kladdiga högen med utrunna färger. När Teddy reste sej hade han hela ansiktet nersmetat av färg.

"Määh", sa Mira skrattande och med en ny puff sände hon Teddy i marken igen. Den här gången föll han med sitt färgdrypande ansikte rätt på målarduken. Stöten var så stark att hans ansikte avtrycktes mot duken.

När han rest sej upp igen tänkte han gå till den närbelägna tjärnen för att tvätta ansiktet rent. Men just då kom den berömda målaren Lapalett förbi.

"O, så utsökt, så underbart!" sa han.

"Vad då?" frågade Teddy förvånad.

"Ditt porträtt", sa Lapalett. "Aldrig någonsin har jag sett något liknande. Likheten är förvånansvärd och färgernas harmoni förlämnar bilden en utomordentlig värme och rörlighet. Det är det mest fantastiska konstverk jag någonsin sett."

"Men..." sa Teddy. "Määh!" sa geten. "Muuh", sa Bella.

När utställningen öppnades kom konstnärer från hela världen för att beundra Teddys självporträtt. Alla

Böcker:

Så började det

För två år sedan kom bland julens böcker en Stockholmskildring från 1860–70-talen: av Per Anders Fogelström **Mina drömmars stad**. Läsarna — och vi var många — har med otålighet väntat på fortsättningen. Nån sådan förespeglades visserligen icke av författaren, men vi kände oss nog i allmänhet övertygade om, att han inte skulle nännas lämna oss i okunnighet om hur det gick för Lotten och hennes barn, sen Henning, familjeförsörjaren, dukat under för sitt tunga arbete i hamnen, hur lille August skulle klara sig i sin nya ställning som adoptivson i en förmoden borgarfamilj och hur det i allmänhet skulle gestalta sig i denna krets av människor, som blivit våra vänner.

Så kom den tidigt i höst, **Barn av sin stad**, som omfattar tiden 1880–1900 och författaren ställer i utsikt en serie, som skulle ge glimtar av liv och utveckling i Stockholms stad under ett århundrade från 1860 räknat. Det är mycket skrivet från denna tid, men Fogelström rör sig bland ett befolkningsskikt, som varken efterlämnat gulnade brevbuntar eller prydligt präntade dagböcker och om vilkas dagliga liv de tryckta böckerna länge var ganska förtegn.

Det är ur olika slag av protokoll, ur stadsläkarnas rapporter, småskrifter och sparsamma tidningsnotiser, som bakgrunden måste tas till skildringar av detta slag, om man söker verkligheten. Författarens väning "lär vara förvandlad till ett komplett stadsarkiv", skriver också en recensent.

Ändå är denna djupt ingående stockholmskildring varken sorglig eller tråkig. Det finns ungdom och friskhet hos de båda unga par, som finner varandra i "Mina drömmars stad". Skildringen av hur de äntligen finner en liten stuga uppe i Vita bergen, där de kan bygga eget bo i var sitt av de två rummen har något av ljus och renhet som man inte glömmer.

Lilla Emilie — i nästa generation — kryper var morgon upp ur den bädd hon delar med sin syster för att i god tid bli färdig till kl. fem. Arbetet på tvålfabriken börjar sex och den långa vägen från Nytorget uppe på Söder till fabriken bortom Adolf Fredriks kyrka tar sin timme att gå. Sådan lyx som 10 öre till en spårvagn tillåter inte de tre kronor, som utgör veckans avlön. Var det verkligen endast några årtionden se-

var hänryckta och Teddy tilldelades hederspokalen för bästa djurmålning. Han fyllde pokalen till randen med äppelsaft, som Mira älskade så högt, och räckte den åt geten.

"Varsågod, du elaka best", sa han. "Det här har du faktiskt förtjänat."

NU FÖR JAG HEM TILL HUSE
DEN STORA BOCKEN BRUSE
HAN TYCKER DET ÄR VÄLDANS KUL
ATT VARA MED OCH FIRA JUL

dan arbetstiden var så orimligt lång och förtjänsten så orimligt liten?

Men tolvåringen är pigg och glad. Hon vet, att varje öre av hennes förtjänst behövs i hemmet och hon är stolt över att kunna lämna den. Det är bara ibland, när det arbetas på övertid och hon inte kommer hem förrän närmare elva, som hon känner det kusligt att gå de mörka gatorna. Men fabriken bjuder på kaffe, innan övertiden börjar. Någon avlön för sådana extratimmar har ju företaget "inte råd" att betala, men kaffet är gott och bullarna så många som hon orkar med.

Och den utveckling, som skall omskapa liv och förhållanden, har redan börjat förberedas. Redan i den första av böckerna nämns mästern Palm, "den tokige skräddaren", som dock endast unga brushuvuden och en och annan underlig figur tar någon notis om. Men snart träder nya

män fram, börjar organisera och samla de spridda grupperna. "Undrande, småningom också beundrande såg arbetarna en ung man från överklassen alltmer ta ledningen av den nya rörelsen. Den ännu inte trettioårige mannen med det stora skägget och det stubbade håret hade gett upp alla borgerliga möjligheter till karriär och anslutit sig till socialisterna. Han flyttade redaktionen för den tidning som Palm startat till nr 10 vid Hötorget och satt som redaktör i ett rum ovanpå Paul U. Bergströms nystartade manufakturaffär.

Det var i en tid, när mer än 40.000 svenskar årligen emigrerade och tusentals gick arbetslösa, endast i Stockholm, som den svenska arbetarrörelsen startade.

Kortare arbetstid och dräglig lön hade det nya partiet satt som sina mål. Och första maj demonstrerar man.

Vintersöndag

FORTS. FRÅN SID. 13

vi kommer nog också fram med vår lunk...

Jag börjar bli ganska trött, och stannar gärna när Olgas rop når mig att jag skall vänta. Stranden på vänster sida närmar sig långsamt, det ligger villor nere vid sjön, men där-bakom är det skog. Genom den ska vi fara, säger pappa. Och sen bär det utför igen på andra sidan.

Vad det är skönt och skuggigt i skogen mellan de stora granarna efter det skinande vita därute på sjön! Vi kommer fram till en lada full med hö. Där sätter vi oss och pappa delar ut smörgåsar. Olga lägger sig på rygg i höet och tuggar på sin smörgås. Jag sitter i dörröppningen med pappa och hör på när han talar om hur vackert det är.

— Ser du, här står en rönn, den har mycket bär, det brukar betyda en snörik vinter... Det har säkert varit en stuga här eftersom det växer en rönn mitt ibland granarna... De som bodde här har väl flyttat in till sågverken nånstans i närheten för att få bättre förtjänst... Eller de har farit till Amerika... Det är nog ganska längesen eftersom huset är rivet och bara ladan kvar. Jaja, man kan inte veta... Nu ska vi fara neråt sundet, och då kan vi se tant Emmas skolhus på andra sidan. Hon blir nog förvånad när vi kommer tre man högt.

Jag måste skratta för att pappa kallar Olga och mig för "man". Jag säger det. Pappa småskrattar så att det blir en liten solfjäder av rynkor vid ögonen. — Så säger man på sjön! Alleman på däck, heter det, om det också skulle vara fruntimmer med. Du må tro att din mamma var med en gång när alle man kommenderades på däck — det var utanför Sydafrikas kust — skutan hade sprungit läck i stormen och alla måste stå vid pumparna och rodet. Då gick mamma omkring med kaffe och mat till oss karlar under många timmar innan vi tog oss in till Kapstaden. Ja, det var innan du föddes, det, då mamma följde med till sjöss...

Många historier från den tiden har mamma berättat, men aldrig har jag

"Åtta timmars arbete — Åtta timmars vila — Åtta timmars fritid" stod det på standaren. Ett fackförbund, bokbinderiarbetarnas, hade avstått från att demonstrera, därför att denna paroll föreföll dem för utopisk.

Och del två i den Fogelströmska serien utmynnar trots allt i ett ljust ackord. Det är Emilie, nu en mogen kvinna och stötspelaren i sin familj, som avslutar 1800-talets sista kväll med sin replik: "Vi kanske vågar hoppas på ett bättre liv för det nya seklets barn."

Per Anders Fogelström: Mina drömmars stad, Bonniers förl. kr 22: 50, inb. 28: —, Barn av sin stad: kr. 22: 50, inb. 28: —.

hört det här förr. Jag frågar mera och pappa svarar — men så kommer han ihåg att vi skall vidare. — Hur är det med Olga? säger han och vänder sig om. Där ligger Olga och sover i höet! Hon har inte hört vad pappa berättat! Men ikväll skall hon få höra det av mig, när vi gått och lagt oss...

★

Det var sant att vi såg skolhuset på Strand när vi kom fram till sjön på andra sidan udden. Men o, så långt det var dit! Sundet var brett och just här fanns inga skidspår. Men pappa drog upp ett nytt spår med sina breda skidor, och vi pulsade efter så gott vi kunde.

Äntligen var vi framme vid den andra stranden, som hette Strand. Det var det sågverk där vi bott när jag föddes och Olga. Vi hade bott i skolhuset, där tant Emma hade sin småskola. Sen hade vi flyttat till stan där pappa blev kapten på en ny båt.

Vi stannar alla tre och stöder oss på stavarna innan vi går upp på land. Pappa pekar på det röda enplanshuset med en lång rad breda vänliga fönster. — Där på norra ändan bodde vi, och på södra sidan tant Emma. De tre stora fönstren i mitten hör till skolsalen.

Det är bara en kort backe — och vi står utanför tant Emmas farstuvist. Ett ansikte rör sig innanför fönstret och i nästa ögonblick står tant Emma själv ute på trappan och ropar: — O vilket främmande! Stig in, stig in! Så stora flickorna har blivit! Har ni orkat åka skidor så långt!

Vi ställer skidorna i snödrivan utanför trappan och kliver in. Det är varmt i köket och det luktar precis som förr, som om det nyss bakats pepparkakor — Häng av er härinne, det är för kallt i tamburen, säger tant Emma och snor runt omkring oss och hjälper till. Hon har blivit mycket rundare sen sist — men hennes kurrande röst är precis lika rar och vi känner oss genast som hemma.

— Tur att jag har eld i spisen, säger tant Emma, och håller vatten i kaffepannan, lyfter ett par järnringar av elden och sätter på kaffet. Vi föses in i rummet, som är lika fint och prydligt som förr, inte ett dugg likt våra rum hemma. En liten hård vändsoffa står vid ena väggen med virkade antimakassar på ryggstödet, och en orgel mitt emot på andra väggen. En koralbok står uppslagen och jag får väldig lust att försöka spela på orgeln. Framme vid fönstret står en stor nerium på golvet, den har knoppar redan. På fönsterbrädet står en rad små krukor med plantor och skott. Så här skulle jag vilja ha det när jag blir stor, tänker jag. Så ordentligt. Då puffar Olga mig i sidan och visar mig på två porträtt på en hög byrå. Det är mamma och pappa i runda små ramar på var sin sida om en spegel.

Bakom ett draperi bredvid soffan är dörren in till skolsalen, det minns jag nog. — Ska vi kika in? säger jag och öppnar dörren. Pappa har stannat i köket och pratar med tant Emma. Olga följer gärna med in i sko-

lan — men ryggar tillbaka och säger: — Usch, här kan man inte andas! Och det är sant att det luktar damm och krita och läder och gammalt skurgolv — men allt detta är hemlandstoner för mig. Här har jag suttit och lärt mig läsa och räkna och sjunga sen jag var fem år... Innan skolåldern kom för mig hade vi flyttat till stan. Förtjust ser jag på kartstället en stor karta av Kanaans land. Det liknar en gul kjolvåd med Genesarets sjö som ett blått nälfat bredvid. Olga får dra sig tillbaka bakom draperiet, jag stannar. Där står den stora skolorgeln. Jag försöker nyfiskt spela på den, men så glömmar jag trampa, orgeln suckar och tystnar, det går dåligt. Och jag som så gärna velat visa tant Emma att nu kan jag spela! Men det är bara på pianot, det...

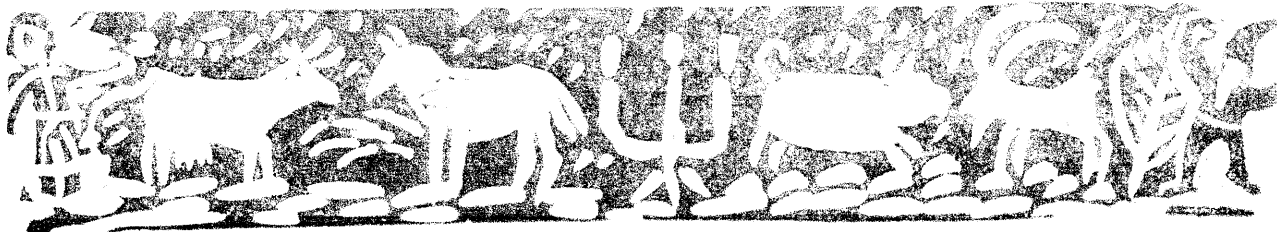
— Kaffet är färdigt! ropar tant Emma i dörren — och jag lämnar minnena och vi ägnar oss alla åt kaffet.

★

Vinterdagen är kort. Vi måste snart tänka på hemfärd, säger pappa. Hitvägen tog längre tid än han beräknat. Han säger inte ett ord om att Olga... Nu är också hon uppgigad av kaffet och kakorna, och vi säger adjö under tant Emmas beskärmler att det blev så kort, så alldeles för kort... Vi lovar att komma igen, och sätter i gång neråt sjön. Tant Emma står länge på farstubron, varm i sitt goda hull.

Första etappen över sundet går skapligt, men i skogen på udden är det nästan mörkt. Ute på fjärden är det ljusare igen, men södra stadsberget skymmer redan solen och snön har svaga blå skuggor i skidspåren.

Vi knogar på, men snart börjar Olga gnälla. Hon är så trött så. Pappa låter henne stå jämfota på skidorna och hålla i hans stav, och så drar han henne långa stycken. Vägen till stan är hemskt lång. Jag vågar inte knysta om att också jag är trött, pappa har nog med Olga.

Äntligen är vi framme vid stadskajen, och nu säger Olga att hon vill gå till fots, hon orkar inte dra på skidorna. Pappa låter också mig gå, och tar själv våra skidor på axeln. Vi vandrar fasligt sakta uppför Gasverksgatan. När vi är nästan hemma får vi se mamma komma ut på trappan och titta efter oss. Hon vinkar och ropar. Hon har varit orolig, men nu är hon glad...

Då börjar Olga gråta. Tårarna rinner ur hennes stora ögon utefter näsan och hon jämrar sig sakta. Jag drar i hennes hand så gott jag kan och mamma kommer ända ut på gatan och möter oss. Hon tar Olgas andra hand och vi hjälper henne den sista biten fram till vår egen trappa.

Mamma klär av Olga, som är blåblek i ansiktet. — Det var nog för mycket för den här lilla stackarn, säger mamma ömt.

Jag får klä av mig själv. Men när vi sitter i våra sängar kommer mamma in med var mjölk och skorpor åt oss båda. Olga slutar gråta — hon tycker mer om varm mjölk än jag. —

Det här hände innan doktorn sagt att Olga hade hjärtfel. Hon fick inte anstränga sig, sa doktorn. Och när vi for på utflykter stannade hon hemma med mamma, och hon var inte det minsta avundsjuk på oss som for. Men det dröjde många år innan vi hälsade på hos tant Emma igen.

Våra lustiga ungar

Det här hände en lördagskväll i somras. Pappa, som är järnvägsman, hade tjänstgöring, mamma som gnott hela dagen tyckte hon behövde en nypa frisk luft och "ro för ungar". Den minsta, en två månaders baby, sov lugnt, mellanbarnen — 4 och 6 år — låg redan i sina sängar och mamma litade på sin 10-åriga flicka, kastade på sig kappan och gick en tur. En stund senare kom pappa hem, babyn gallskrek, de andra tre var försvunna. Den förfärade fadern frågade grannarna om någon sett vart de tre andra barnen tagit vägen. Jodå, någon hade sett dem styra stegen mot **folkparken**. Där fann han dem också. Storasyter hade kommit upp med det glänsande förslaget om ett besök i folkparken och de två mindre var inte svåra att få ur sängarna och i kläderna...

När pappan kom hem med rymlingarna satt mamma och vyssjade babyn.

— Hur kunde ni ha hjärta att lämna lillasyster ensam, sa hon förebrående.

Då hov fyraåringen upp sin röst:

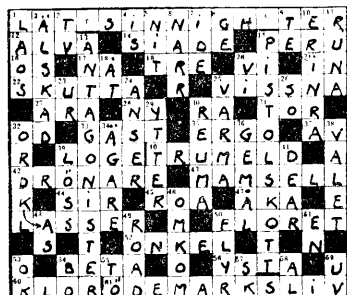
Va va dä ja sa? Vi skulle tatt henne mä oss!!

Prenumerera för 1963!

Med detta nummer följer ett inbetalningskort för årsprenumeration på Vi Kvinnor 1963. Prenumerationspriset är oförändrat 6 kronor för helår.

När Ni nu ändå går till posten med julpaket eller för att göra nödvändiga inbetalningar — tag då med inbetalningskortet och betala in de 6 kronorna, så får Ni tidningen hela nästa år.

Lösning till korsord nr 6

Pristagare:

- 1:a pris: Fru Ingegärd Savén, Cronströmsvägen 9, I, Mariehäll
- 2:a pris: Fr. Gullvor Eriksson, Fack 15, Sandviken
- 3:e pris: Fru Rut Sandqvist, Näckrosvägen 37, nb., Solna

Tidningen VI KVINNOR

Ärgång 14

Redaktör och ansvarig utg.: VALBORG SVENSSON

I redaktionskommittén:

SIGNE FREDHOLM
BIRGIT JANSSON

★

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr

Lösnummer 75 öre

Postgiro 513 23 — Norrtullsgatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

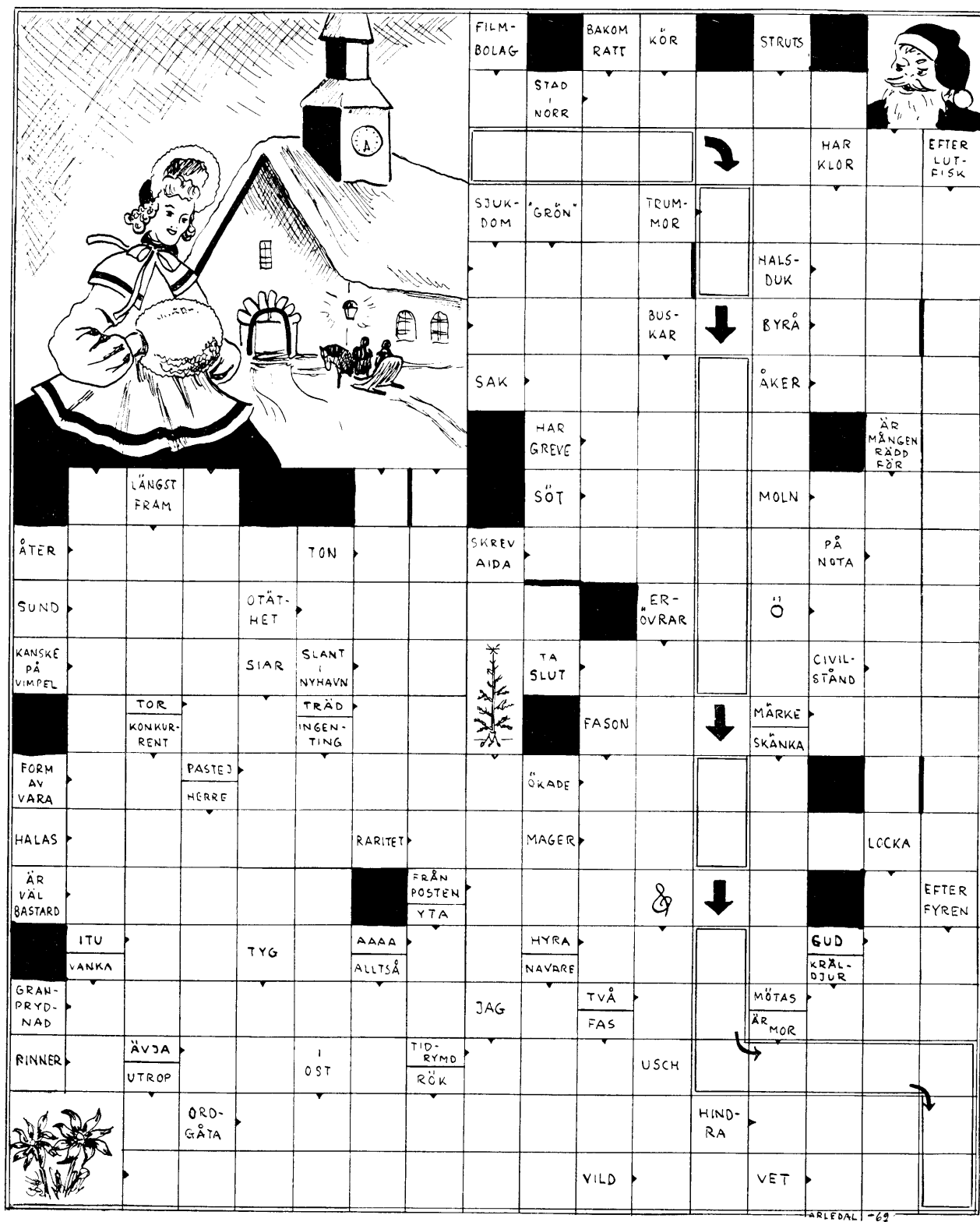
Tryckeri AB Plantryck
Sthlm 1962

Årskort 1963

SKV fullföljer sin nya linje med de vackra årskorten. För 1963 pryder 1400-talsmålaren Sandro Botticelli (båtitjäl) årskortets första sida. Det är en detalj ur den lyriska allegorin Venus födelse, en av det medeltida måleriets mest kända konstverk. Originalen finns till beskådande på Galleri Uffizi i målarens hemstad Florens.

De som bor på platser där ingen SKV-avdelning finns, kan bli direktanslutna till förbundet. Skriv till SKV, Norrtullsgatan 5, 1/2 tr, Stockholm Va och rekvirera årskortet för 1963. Avgiften för direktanslutna medlemmar är 5 kronor.

Lösningar skall vara redaktionen tillhanda senast den 20 januari. Märk kuvertet "JULKRYSSSET". De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpriser.

(Med detta nummer medföljer som bilaga ett inbetalningskort)

Nr 8-9

Pris 1:50